

DRUŻYNA Tropicieli

1. INFORMACJE OGÓLNE O PROGRAMIE

Program nauczania jest przeznaczony do realizacji w klasach 1–3 szkoły podstawowej w ramach edukacji wczesnoszkolnej. *Program* został opracowany w zgodzie z obowiązującą podstawą programową kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym (**Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r., Dz. U. poz. 378**) oraz z uwzględnieniem współczesnej wiedzy o rozwoju dzieci w młodszym wieku szkolnym. Zwraca uwagę na potrzeby rozwojowe uczniów, ich naturalną ciekawość poznawczą oraz konieczność uczenia się poprzez działanie, doświadczenie i refleksję.

2. KONCEPCJA PROGRAMU

Głównym celem *Programu* jest **wszechstronny rozwój uczniów** poprzez kształcenie zintegrowane, w którym nauka, doświadczenie, eksperymentowanie i twórcza aktywność stanowią podstawę edukacji. *Program* stawia dziecko w centrum procesu nauczania, traktując je jako aktywnego uczestnika, ciekawego odkrywcę świata i twórczą jednostkę. Takie podejście jest zgodne z zasadami metody *mastery learning*¹, która m.in. zakłada stawianie na podmiotowość ucznia, jego rozwój i radość ze zdobywania wiedzy, znalezienie sensu w uczeniu się, bez porównywania z innymi (np. różnicowanie tempa pracy), monitorowanie postępów dziecka oraz przekazywanie informacji zwrotnej, dzięki czemu dziecko stopniowo osiąga biegłość w nauce.

Koncepcja *Programu* jest spójna z założeniami cyklu edukacyjnego **Drużyna Tropicieli**, w którym dziecko występuje w roli odkrywcy, badacza i aktywnego uczestnika procesu uczenia się. *Program* wspiera uczenie się poprzez działanie, doświadczenie, rozmowę i refleksję, co odpowiada strukturze zadań, poleceń i projektów proponowanych w podręcznikach.

Edukacja wczesnoszkolna ma charakter **zintegrowany** obejmujący wszystkie kluczowe obszary edukacji: językowy, matematyczno-logiczny, przyrodniczy, społeczno-emocjonalny, artystyczny (w tym plastykę, muzykę i inne działania twórcze), techniczny i informatyczny, wychowanie fizyczne oraz etykę. Zintegrowany charakter programu odpowiada układowi treści w cyklu *Drużyna Tropicieli*, w którym zagadnienia edukacji językowej – polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej, społecznej, artystycznej – plastyki i muzyki, technicznej i informatycznej są realizowane wokół wspólnych tematów dni, tygodni lub bloków tematycznych. Zajęcia są organizowane tak, aby **rozwijały aktywność percepcyjną i innowacyjną dziecka**, wspierały jego samodzielność i kreatywność oraz umożliwiały zdobywanie wiedzy i umiejętności w sposób praktyczny, powiązany z codziennymi doświadczeniami.

Program odwołuje się do założeń pedagogiki „uczącego się dziecka”² prof. Ryszarda Więckowskiego, w tym do trzech strategii uczenia: percepcyjno-odtwórczej, percepcyjno-wyjaśniającej i percepcyjno-innowacyjnej. Szczególne znaczenie ma **strategia percepcyjno-innowacyjna**, w której nauczyciel tworzy sytuacje edukacyjne wzbudzające ciekawość, zainteresowanie i aktywność twórczą uczniów. Zajęcia stają się w ten sposób „główną osią integralnego rozwoju dziecka”, wpływając na jego sferę poznawczą, emocjonalną, społeczną i moralną.

Program wspiera rozwój **kompetencji fundamentalnych** (językowych, matematycznych, cyfrowych i ruchowych) oraz **kompetencji przekrojowych**, takich jak umiejętność rozwiązywania problemów, myślenia krytycznego i kreatywnego, współpracy, dbania o innych, kierowania sobą i troski o własny rozwój. Nauka odbywa się poprzez aktywne doświadczenie, eksperymentowanie, badanie świata oraz różnorodne działania praktyczne i twórcze, indywidualne i zespołowe. *Program* umożliwia dzieciom **elastyczne posługiwanie się wiedzą i umiejętnościami**, łączenie obserwacji, faktów i koncepcji w spójny system oraz odniesienie zdobytej wiedzy do realnych sytuacji.

Zajęcia w *Programie* uwzględniają najnowsze podejścia pedagogiczne, w tym elementy **neurodydaktyki i konstruktywizmu**, zgodnie z którymi największą wartość ma wiedza zdobyta poprzez własne doświadczenia i aktywne zaangażowanie dziecka. *Program* zakłada organizowanie procesu

dydaktycznego w formie **problemowej**, z wyznaczaniem celów lekcji, hierarchizacją treści i kryteriami oceny, przy jednoczesnym zachowaniu spontaniczności uczniów i elastyczności nauczyciela.

Program kładzie również nacisk na ugruntowywanie całego spektrum wartości etycznych takich, jak: wolność, sprawiedliwość, odpowiedzialność, dobro, altruizm, wrażliwość, szacunek, tolerancję, pokój, pozytywne relacje z innymi, a także na konieczność rozwijania społecznej zdolności do empatii, dialogu, współdziałania, niesienia pomocy i dzielenia się. Są to wartości istotne dla rozwoju dziecka, które wyznaczają docelowo jego kręgosłup moralny. Stanowią one również filar *Profilu absolwenta i absolwentki*³, który określa zestaw: kompetencji, wiedzy, umiejętności, postaw, jakie powinna posiadać osoba kończąca szkołę, wspierający jej funkcjonowanie w rzeczywistości oraz w przyszłości.

Założenia programowe obejmują w szczególności:

- zdobywanie wiedzy i umiejętności umożliwiających aktywne poznawanie i rozumienie świata;
- rozwijanie myślenia krytycznego, refleksji i samodzielności w działaniu;
- rozwijanie kreatywności, wytrwałości i ekspresji w myśleniu, działaniu i twórczości;
- kształtowanie kompetencji komunikacyjnych i społecznych bazujących na szacunku i zaufaniu;
- rozwijanie poczucia własnej wartości, motywacji i indywidualnych talentów;
- budowanie odporności psychicznej i dbanie o dobrostan psychiczny;
- pogłębianie poczucia przynależności do wspólnoty lokalnej i narodowej oraz świadomości kulturowej;
- rozwijanie empatii, szacunku dla innych istot żywych i odpowiedzialności za środowisko;
- kształtowanie kompetencji cyfrowych (bezpieczeństwa cyfrowego, krytycznego korzystania z informacji, stosowania higieny cyfrowej);
- kształtowanie umiejętności dbania o siebie, zdrowie fizyczne i psychiczne oraz bezpieczeństwo własne i innych.

Program zakłada systematyczne organizowanie **różnorodnych doświadczeń edukacyjnych**, które są spójne z koncepcją dydaktyczną cyklu *Drużyna Tropicieli*, opartej na aktywnym uczeniu się, odkrywaniu, działaniu i refleksji ucznia. Doświadczenia te umożliwiają dzieciom stopniowe poznawanie świata oraz rozwijanie samodzielności, współpracy i odpowiedzialności za własny proces uczenia się.

Zgodnie z założeniami uczniowie **regularnie podejmują indywidualne i zespołowe aktywności**, takie jak samodzielny wybór i prezentowanie lektur, udział w rozmowach o przeczytanych tekstach, współpraca w grupie, a także udział w grach dydaktycznych rozwijających myślenie logiczne i strategiczne. Materiały zawarte w podręcznikach inspirują uczniów do planowania działań, zapisywania wyników, analizowania strategii oraz wyciągania wniosków z własnych doświadczeń.

Istotnym elementem *Programu* jest **uczenie się poprzez projekty edukacyjne**, realizowane pod kierunkiem nauczyciela. Projekty te obejmują obszary takie, jak: przedsiębiorczość, tożsamość i społeczność lokalną lub regionalną, ochronę środowiska i klimatu, zagospodarowanie przestrzeni, zdrowie oraz rozwiązywanie problemów społecznych. *Program* przewiduje również działania techniczne i konstrukcyjne, modelowanie zjawisk oraz wprowadzanie elementów programowania w formach dostosowanych do możliwości rozwojowych uczniów.

Program wspiera także **edukację artystyczną i kulturową**, zachęcając uczniów do twórczej ekspresji, przygotowywania wydarzeń artystycznych oraz aktywnego uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych – zarówno bezpośrednio, jak i z wykorzystaniem środków multimedialnych. Dzięki temu doświadczenia edukacyjne tworzą spójną całość z treściami i metodami pracy proponowanymi w podręcznikach, wspierając harmonijny rozwój ucznia i przygotowując go do dalszych etapów edukacji.

Program zwraca również uwagę na stopniowe **rozwijanie dobrostanu ucznia oraz poczucia jego własnej wartości i możliwości sprawczych**, które są kluczowe dla efektywnego uczenia się. W obecnych czasach ludzie, zarówno dorośli, jak i dzieci, są zmuszeni do funkcjonowania w wielu sytuacjach stresowych i niesprzyjających warunkach życiowych. Dlatego też rozwijanie odporności psychicznej, czyli zdolności radzenia sobie

w trudnych sytuacjach, rozwój niezależnie od wystąpienia problemów, powrót do równowagi po trudnych doświadczeniach, zdolność adaptacji do bardzo trudnych sytuacji, umiejętność wyjścia z trudności psychicznych (cało lub z niewielkimi stratami) wraz z profilaktyką przeciążenia psychicznego stają się kluczowymi kompetencjami pomocnymi w codziennym funkcjonowaniu, a co za tym idzie – w uczeniu się.

Prawidłowy rozwój poznawczy uczeń może zyskać poprzez dbanie o rozwój fizyczny i dobre samopoczucie, o dobrostan, uważność i rozwój emocjonalny, ale także wspomaganie koncentracji, radzenia sobie z przykrymi uczuciami lub poprawianie nastroju. W tym kontekście są ważne przede wszystkim: pozytywne myślenie i pozytywny stosunek do innych ludzi, odpowiednia samoocena i akceptowanie własnych niedoskonałości oraz praca nad sobą, czyli uczenie się opanowania emocji, zastosowania dyscypliny, planowania czasu, odporności na stres i trudne sytuacje.

Program przewiduje ścisłą **współpracę nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej z innymi nauczycielami, pedagogiem, psychologiem oraz, w razie potrzeby, terapeutą**, aby proces nauczania był spójny, indywidualnie dostosowany i harmonijny. Jego innowacyjność polega na **łączeniu tradycyjnych treści z nowoczesnymi strategiami dydaktycznymi**, tworzeniu sytuacji rozwijających ciekawość, samodzielność i kreatywność ucznia, a także przygotowaniu dzieci do aktywnego, twórczego i odpowiedzialnego uczestnictwa w życiu szkolnym i codziennym.

Poza współpracą z gronem pedagogicznym i specjalistami *Program* uwzględnia również **aktywne kontakty z rodzicami uczniów**. Ważne jest, aby stała współpraca z rodzicami służyła przepływowi informacji oraz angażowała ich w pracę szkoły (organizacja uroczystości i wycieczek, występowanie w rolach ekspertów). Nauczyciel zaprasza rodziców do współpracy poprzez organizowanie spotkań zbiorowych (tzw. wywiadówek, spotkań tematycznych, zajęć otwartych, spotkań przewidzianych w planie wychowawczym szkoły) oraz indywidualnych (dyżury konsultacyjne, spotkania interwencyjne, korespondencję – dziennik elektroniczny z bieżącymi informacjami o wynikach w nauce oraz frekwencji oraz notatki, rozmowy telefoniczne).

Nauczyciel powinien pamiętać o tym, że warto informować rodziców o symptomach możliwych problemów dziecka i reagować wspólnie z rodzicami, zanim się one pojawią. Ponadto powinien podkreślać w kontaktach z rodzicami pozytywną wizję ucznia i jego przyszłości edukacyjnej.

3. CELE KSZTAŁCENIA

a. Cele ogólne

Celem edukacji wczesnoszkolnej jest wszechstronny rozwój dziecka zgodnie z projektem nowej podstawy programowej, rozumiany jako wspieranie ucznia w stawaniu się sprawczym, ciekawym świata i odpowiedzialnym uczestnikiem życia społecznego. *Program* zakłada harmonijny rozwój kompetencji poznawczych, społeczno-emocjonalnych, językowych, matematycznych, przyrodniczych, artystycznych oraz technicznych, z uwzględnieniem indywidualnych możliwości i potrzeb dziecka.

Cele ogólne obejmują w szczególności:

- budowanie gotowości do uczenia się przez całe życie;
- rozwijanie samodzielności, odpowiedzialności i poczucia sprawstwa;
- kształtowanie kompetencji komunikacyjnych i poznawczych;
- rozwijanie umiejętności współpracy i funkcjonowania w grupie, w tym kompetencji społecznych bazujących na szacunku i zaufaniu do innych;
- rozwijanie w duchu wartości poczucia przynależności do rodziny, grupy rówieśniczej, wspólnoty lokalnej i narodowej;
- wspieranie ciekawości poznawczej oraz umiejętności badania świata, w tym empatii i szacunku do istot żywych oraz odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze;
- rozwijanie kompetencji dbania o siebie, w tym aktywności fizycznej, zdrowia fizycznego i psychicznego, a także bezpieczeństwa własnego i innych;
- przygotowanie do nauczania przedmiotowego na II etapie edukacyjnym.

b. Cele szczegółoweUczeń w toku edukacji wczesnoszkolnej:

- rozwija umiejętność słuchania, mówienia, czytania i pisanie;
- posługuje się językiem w różnych sytuacjach komunikacyjnych;
- rozumie pojęcie liczby i podstawowe własności matematyczne, dostrzega regularności;
- rozwiązuje problemy osadzone w codziennych doświadczeniach poprzez stosowanie różnych strategii oraz komunikuje rozwiązania (przedstawia, wyjaśnia i uzasadnia sposób rozumowania);
- obserwuje zjawiska przyrodnicze i społeczne oraz formułuje proste wnioski;
- współpracuje z innymi i respektuje ustalone zasady;
- rozumie, że emocje mają wpływ na zachowanie jego i innych, zwraca uwagę na budowanie swojego dobrostanu psychicznego;
- wyraża siebie poprzez działania artystyczne i techniczne;
- korzysta z technologii informacyjno-komunikacyjnych w sposób bezpieczny i celowy z zachowaniem higieny cyfrowej.

Klasa 1.

Program koncentruje się na adaptacji dziecka do środowiska szkolnego, rozwijaniu podstawowych umiejętności komunikacyjnych, matematycznych i społecznych oraz budowaniu pozytywnej motywacji do uczenia się. Treści są realizowane w formie zabawowej, sensorycznej i ruchowej, zgodnie z układem podręczników *Drużyna Tropicieli* dla klasy 1.

Klasa 2.

Program pogłębia i utrwala nabyte umiejętności, rozwija samodzielność ucznia oraz umiejętność współpracy. Zwiększa się stopień złożoności zadań, a uczniowie częściej podejmują działania problemowe i projektowe, zgodnie z koncepcją cyklu *Drużyna Tropicieli* dla klasy 2.

Klasa 3.

Program przygotowuje ucznia do nauczania przedmiotowego na II etapie edukacyjnym. Akcent jest położony na samodzielne uczenie się, planowanie działań, refleksję nad własnym rozwojem oraz odpowiedzialność za proces uczenia się w pełnej zgodności z materiałami *Drużyna Tropicieli* dla klasy 3.

4. SPOSOBY REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja *Programu* opiera się na zaleceniach projektu nowej podstawy programowej i zakłada odejście od nauczania transmisyjnego na rzecz uczenia się poprzez działanie, doświadczenie i refleksję.

Program realizowany jest poprzez:

- integrowanie treści z różnych obszarów edukacyjnych wokół tematów bliskich doświadczeniu dziecka;
- stosowanie metod aktywizujących, problemowych i projektowych;
- organizowanie sytuacji edukacyjnych sprzyjających samodzielnemu odkrywaniu wiedzy;
- wykorzystywanie obserwacji, doświadczeń i eksperymentów;
- pracę indywidualną, w parach i w zespołach;

- tworzenie bezpiecznego i wspierającego środowiska uczenia się;
- elastyczne korzystanie z podręczników i materiałów dydaktycznych;
- wykorzystywanie zadań problemowych, poleceń otwartych, ilustracji, tekstów i sytuacji edukacyjnych zaproponowanych w podręcznikach *Drużyna Tropicieli* jako punktu wyjścia do rozmowy, działania i samodzielnych poszukiwań uczniów;
- realizację zajęć z wykorzystaniem materiałów multimedialnych i cyfrowych oferowanych w ramach cyklu *Drużyna Tropicieli*, wspierających różne style uczenia się uczniów;
- dostosowanie działań do zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów.

Metody: metody problemowe i projektowe, metoda czynnościowa, analiza tekstów, dyskusja, doświadczenia, obserwacje, praca z TIK.

Formy pracy: praca indywidualna, praca w parach, praca zespołowa, praca zbiorowa.

Środki dydaktyczne: podręczniki, karty ćwiczeń, karty matematyczne z cyklu *Drużyna Tropicieli*, pomoce dydaktyczne, materiały badawcze, materiały multimedialne.

5. INDYWIDUALIZACJA PRACY Z UCZNIEM, EDUKACJA WŁĄCZAJĄCA, SPECJALNE POTRZEBY EDUKACYJNE

Edukacja włączająca staje się jednym z kluczowych obszarów rozwoju współczesnej szkoły. Placówki edukacyjne funkcjonują dziś w rzeczywistości coraz większej różnorodności – zarówno pod względem możliwości psychofizycznych uczniów, jak i ich doświadczeń kulturowych, językowych oraz społecznych. W jednej klasie spotykają się dzieci uczące się w odmiennym tempie, pochodzące z różnych środowisk i mające różne style uczenia się. Wymaga to od szkoły gotowości do reagowania na szerokie spektrum potrzeb rozwojowych i edukacyjnych.

Współczesne podejście do edukacji włączającej zakłada odejście od jednolitych rozwiązań na rzecz nauczania dopasowanego do ucznia. Coraz większą rolę odgrywa elastyczna organizacja procesu dydaktycznego, wykorzystanie narzędzi cyfrowych oraz takie planowanie działań, które

umożliwiają każdemu dziecku aktywne uczestnictwo w życiu klasy. Różnice między uczniami nie są tu postrzegane jako trudność, lecz jako naturalny element środowiska szkolnego, który może wzbogacać proces uczenia się.

Program wspiera doprecyzowanie strategii w edukacji włączającej i koncentruje się na rozwijaniu rozwiązań opartych na indywidualnym podejściu do ucznia, otwartości na zmiany i współdziałaniu wszystkich osób zaangażowanych w proces edukacyjny. Szczególne znaczenie ma wspieranie nauczycieli w stosowaniu **metod aktywizujących**, **nauczania polisensorycznego** oraz działań pozwalających dostosować zarówno treści, jak i formy pracy do realnych możliwości dzieci. Ważnym elementem tego procesu jest również **ocenianie kształtujące** doceniające wysiłek ucznia, a także systematyczna współpraca z rodzicami i specjalistami.

Strategie pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych, które proponuje *Program*, to:

1. Projektowanie uniwersalne – planowania zajęć w taki sposób, aby już na etapie ich tworzenia były one przyjazne dla wszystkich uczniów. Oznacza to udostępnianie treści w różnych formach (np. tekstowej, wizualnej, dźwiękowej, symbolicznej), umożliwianie uczniom prezentowania wiedzy w różny sposób oraz tworzenie sytuacji sprzyjających zaangażowaniu i samodzielnym wyborom.

2. Indywidualizacja i personalizacja nauczania – nowoczesne podejście do nauczania zakłada łączenie pracy w klasie z wykorzystaniem narzędzi cyfrowych (**praca hybrydowa / *blended learning***), co pozwala uczniom uczyć się w tempie najbardziej dla nich odpowiednim. **Dostosowanie wymagań edukacyjnych (nie: obniżanie)** i **zróżnicowanie zadań** (powinno wynikać z rzeczywistych potrzeb ucznia i rzetelnej diagnozy, a nie wyłącznie z formalnej dokumentacji medycznej. **Ocenianie kształtujące** jako regularna informacja zwrotna, skupiona na postępach i mocnych stronach, wspiera uczniów skuteczniej niż tradycyjne ocenianie stopniem.

3. Wsparcie emocjonalno-społeczne i środowiskowe – **bezpieczna i przyjazna atmosfera** w klasie sprzyja uczeniu się. Budowanie relacji, jasnych zasad oraz poczucia przynależności jest szczególnie istotne dla uczniów wymagających dodatkowego wsparcia. Warto także zadbać

o odpowiednią organizację przestrzeni – **miejsca sprzyjające wyciszeniu, odpoczynkowi czy regulacji emocji (*sensory space*) i stymulacji** (narzędzia typu *fidget*) oraz **tutoring rówieśniczy**, który rozwija kompetencje społeczne.

4. Współpraca i specjalistyczne wsparcie – edukacja włączająca wymaga zaangażowania wielu podmiotów. Istotną rolę odgrywa **współdziałanie nauczycieli z rodzicami, specjalistami oraz instytucjami wspierającymi szkołę (Specjalistyczne Centra Wspierające Edukację Włączającą)**. Współprowadzenie zajęć (*co-teaching*) przez nauczycieli i asystentów pozwala lepiej odpowiadać na potrzeby uczniów i wzmacniać kompetencje całego zespołu klasowego.

Program zwraca uwagę na metody pracy edukacji włączającej:

- **metody aktywizujące** – burza mózgów, odgrywanie ról (drama) oraz gry dydaktyczne, które angażują wszystkich uczniów;
- **praca w grupach i parach** – budowanie relacji i kompetencji społecznych poprzez współpracę;
- **organizacja przestrzeni** – aranżacja sali ułatwiająca pracę indywidualną, pracę w małych grupach oraz swobodny ruch.⁴

Program, we współpracy z rozwiązaniami dydaktycznymi cyklu *Drużyna Tropicieli*, umożliwia indywidualizację procesu nauczania poprzez zróżnicowanie stopnia trudności zadań, tempa pracy oraz form aktywności uczniów. Materiały dodatkowe i karty ćwiczeń pozwalają na wspieranie uczniów wymagających pomocy oraz rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci.

Osiągnięcia ucznia – absolwenta klasy 3.

Po zakończeniu I etapu edukacyjnego uczeń:

- czyta ze zrozumieniem teksty dostosowane do wieku i celu czytania;
- formułuje wypowiedzi ustne i pisemne, jasno wyrażając swoje myśli;
- stosuje podstawowe umiejętności matematyczne w sytuacjach codziennych;
- obserwuje, bada i opisuje zjawiska przyrodnicze oraz społeczne;

- współpracuje z innymi, potrafi przyjmować role i odpowiedzialność;
- podejmuje inicjatywy i wykazuje sprawczość w działaniach zespołowych;
- rozpoznaje swoje emocje i potrafi je regulować;
- korzysta z technologii w sposób bezpieczny z zastosowaniem higieny cyfrowej, krytycznie podchodzi do pozyskanych informacji;
- jest przygotowany do podjęcia nauki na II etapie edukacyjnym w zakresie wymagań określonych w podstawie programowej.

6. OCENIANIE I EWALUACJA

Ocenianie wspiera proces uczenia się i jest spójne z podejściem proponowanym w cyklu *Drużyna Tropicieli*, który promuje informację zwrotną, samoocenę ucznia oraz docenianie wysiłku i postępów dziecka, a nie wyłącznie efektu końcowego. Ocenianie w *Programie* ma charakter kształtujący i jest integralną częścią codziennej pracy dydaktycznej nauczyciela. Ocenianie jest realizowane zgodnie z zasadami oceniania opisowego obowiązującego na I etapie edukacyjnym oraz z zapisami podstawy programowej kształcenia ogólnego.

W procesie oceniania nauczyciel formułuje cele uczenia się oraz kryteria sukcesu (NaCoBeZu) w sposób zrozumiały dla uczniów, odnosząc je do zadań i aktywności realizowanych z wykorzystaniem podręczników *Drużyna Tropicieli*. Informacja zwrotna przekazywana uczniom wskazuje, co zostało wykonane poprawnie, nad czym należy jeszcze popracować oraz w jaki sposób uczeń może doskonalić swoje umiejętności. Ocenianie kształtujące pełni również funkcję diagnostyczną i wspierającą, umożliwiając nauczycielowi dostosowanie metod, form pracy i tempa realizacji treści do indywidualnych potrzeb uczniów. Jest ono spójne z oceną opisową śródroczną i roczną, obowiązującą na I etapie edukacyjnym.

Program pomaga nauczycielom zgodnie z metodą *mastery learning* rozpoznawać te sytuacje, które wskazują, że uczeń osiąga daną umiejętność, potrafi samodzielnie coś wykonać, dochodzi od poziomu wstępnego do poziomu oczekiwanego. Monitorowanie tego procesu wymaga

zrozumienia, że dowodem na osiągnięcie przez ucznia poziomu oczekiwanego każdej kompetencji nie jest ocena wyrażona stopniem ani wynik jednostkowego testu, a określenie, na podstawie obserwacji i dokumentacji tego, co uczeń komunikuje w mowie i piśmie. Takie podejście daje mapę drogową tego, co już uczeń opanował (osiągnął biegłość), oraz tego, gdzie nastąpił progres, ale do osiągnięcia biegłości dziecko potrzebuje jeszcze wskazówek, pomocy i poprowadzenia przez nauczyciela. Dlatego *Program* zamiast ciągłego sprawdzania i oceniania rekomenduje towarzyszenie uczniowi w tym procesie poprzez śledzenie jego toku myślenia i refleksję nauczyciela na podstawie pytań, np.:

- *Co o zrozumieniu tematu mówi praca ucznia?*
- *Czego dowodzą zadawane przez ucznia pytania?*
- *Czy strategia obrana przez ucznia była skuteczna?*
- *Jak uczeń zareagował, gdy nie uzyskał zamierzonego efektu?*
- *Na ile popełniony błąd jest dla ucznia punktem wyjścia do podejmowania kolejnych prób dojścia do wyniku?*⁵

Program zakłada stopniowe włączanie uczniów w proces oceniania poprzez elementy samooceny i oceny koleżeńskiej, w formach dostosowanych do możliwości rozwojowych dzieci w młodszym wieku szkolnym. Działania te sprzyjają kształtowaniu odpowiedzialności za własne uczenie się, wzmacniają motywację wewnętrzną oraz poczucie sprawstwa ucznia.

Stosowane formy oceniania:

- bieżąca obserwacja pracy i aktywności ucznia;
- informacja zwrotna wspierająca uczenie się;
- analiza wytworów ucznia (prace pisemne, projekty, działania praktyczne);
- ocenianie opisowe śródroczne i roczne.

Ewaluacja programu obejmuje:

- analizę osiągnięć uczniów;
- refleksję nauczyciela nad skutecznością metod i form pracy;
- uwzględnianie opinii uczniów i rodziców;
- wprowadzanie modyfikacji *Programu* oraz sposobów jego realizacji w odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby edukacyjne uczniów.

7. WARUNKI I SPOSOBY EWALUACJI PROGRAMU

Warunkiem skutecznej realizacji *Programu* jest zapewnienie odpowiednich warunków organizacyjnych, dydaktycznych i wychowawczych.

Program wymaga:

- realizacji zgodnie z ramowym planem nauczania dla klas 1–3;
- pracy nauczyciela posiadającego kwalifikacje do prowadzenia edukacji wczesnoszkolnej;
- dostępu do zróżnicowanych pomocy dydaktycznych i materiałów edukacyjnych;
- organizacji przestrzeni sprzyjającej pracy zespołowej i indywidualnej;
- zapewnienia bezpiecznego, wspierającego środowiska uczenia się;
- współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym.

Edukacja wczesnoszkolna stanowi kluczowy etap w zdobywaniu przez dzieci doświadczeń związanych z pełnieniem roli ucznia, budowaniem relacji oraz funkcjonowaniem w zróżnicowanym społecznie i kulturowo środowisku szkolnym. *Program* uwzględnia fakt, że poziom wiedzy, umiejętności i gotowości do uczenia się dzieci jest zróżnicowany, co wynika z ich indywidualnych uwarunkowań rozwojowych. Realizacja treści kształcenia wymaga zatem elastycznego dostosowania działań dydaktycznych do potrzeb, możliwości i tempa rozwoju każdego ucznia.

Zgodnie z założeniami dydaktycznymi cyklu *Drużyna Tropicieli*, zadaniem szkoły i nauczyciela jest tworzenie takich warunków edukacyjnych, które sprzyjają aktywnemu uczeniu się poprzez działanie, współpracę i refleksję. Proces kształcenia opiera się na organizowaniu sytuacji edukacyjnych umożliwiających uczniom wspólne rozwiązywanie problemów, udział w projektach badawczych, dyskusjach, zabawach i grach dydaktycznych oraz działaniach twórczych, rozwijających kompetencje społeczne i poznawcze.

Program zakłada uczenie się poprzez **poszukiwanie, odkrywanie, dociekanie i eksperymentowanie**, z wykorzystaniem różnorodnych form komunikacji i aktywności osadzonych w kontekstach bliskich codziennym doświadczeniom dziecka. Istotnym elementem realizacji *Programu* jest korzystanie z zasobów lokalnego środowiska oraz organizowanie zajęć zarówno w sali lekcyjnej, jak i poza nią – w przestrzeni szkoły, jej bezpośrednim otoczeniu oraz w środowisku przyrodniczym i instytucjach edukacyjnych.

Program przewiduje wykorzystywanie **zróżnicowanych pomocy dydaktycznych**, zarówno analogowych, jak i cyfrowych, wykraczających poza tradycyjny podręcznik i zeszyt ćwiczeń. Materiały te wspierają integrowanie treści z różnych obszarów edukacji w praktycznym kontekście, wzmacniają motywację uczniów do uczenia się oraz umożliwiają dostosowanie procesu dydaktycznego do ich indywidualnych potrzeb.

Istotnym elementem realizacji *Programu* jest także **wspieranie samodzielności i sprawczości uczniów**, w tym podejmowania decyzji dotyczących organizacji pracy, planowania działań oraz refleksji nad efektami własnego uczenia się. Uczniowie mają możliwość współpracy, dzielenia się wiedzą i umiejętnościami oraz korzystania z elementów tutoringu rówieśniczego.

Program zakłada systematyczne **monitorowanie i dokumentowanie rozwoju kompetencji uczniów**, prezentowanie efektów ich pracy oraz elastyczną organizację czasu nauki, uwzględniającą potrzebę ruchu, odpoczynku i swobodnej eksploracji tematów wzbudzających zainteresowanie dzieci. Szczególną uwagę poświęca się również dostosowaniu warunków i metod pracy do potrzeb uczniów o zróżnicowanych możliwościach edukacyjnych, z wykorzystaniem odpowiednich pomocy, rozwiązań wspomagających oraz technologii wspierających uczenie się.

8. ZADANIA SZKOŁY

Zadania szkoły są w *Programie* rozumiane jako wytyczne i oczekiwania wobec wszystkich pracowników placówki oświatowej. Oznacza to, że każdy nauczyciel powinien uwzględniać je w organizacji zajęć. Jest to oś współpracy pedagogów skupionych na rozwoju dziecka.

Według założeń *Podstawy programowej* zadaniem szkoły jest m.in. wdrażanie ucznia do samorozwoju, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpiecznych warunków, przyjaznej atmosfery, z uwzględnieniem indywidualnych możliwości i potrzeb ucznia.

Zadaniami szkoły i nauczycieli w odniesieniu do edukacji wczesnoszkolnej jest zatem zapewnienie:

- 1) aktywności uczniów, które umożliwiają współpracę i uczenie się w relacjach społecznych, w tym w projektach badawczych, dyskusjach, rozwiązywaniu zadań problemowych, zabawach i grach dydaktycznych, a także działaniach twórczych;
- 2) sytuacji edukacyjnych sprzyjających uczeniu się przez poszukiwanie, odkrywanie, dociekanie, eksperymentowanie, sprawdzanie informacji, wnioskowanie, z wykorzystaniem różnych form komunikacji i aktywności w kontekście życia codziennego;
- 3) możliwości korzystania z zasobów lokalnego środowiska, pozwalających na uczenie się poprzez doświadczenia i obserwacje prowadzone w środowisku naturalnym i społecznym;
- 4) organizacji zajęć poza salą lekcyjną, np. w pracowniach tematycznych bibliotece, w bezpośrednim otoczeniu szkoły – w ogrodzie szkolnym, na boisku, a także dalszym, np. w parku, lesie, na łące oraz centrach edukacyjnych;
- 5) bezpiecznej, estetycznej przestrzeni edukacyjnej, sprzyjającej różnorodnym aktywnościom i wszechstronnemu rozwojowi uczniów, umożliwiającej pracę w parach, w grupach, w kręgu oraz indywidualnie, wyposażonej w lekkie i mobilne meble, łatwe do modyfikowania układu sali w zależności od typu aktywności dydaktycznej;

- 6) różnorodnych łatwo dostępnych pomocy i materiałów dydaktycznych, analogowych i cyfrowych, które wykraczają poza tradycyjny podręcznik i zeszyt ćwiczeń, obejmując także te wspierające integrację różnych dziedzin wiedzy w praktycznym kontekście, jak edukacja finansowa czy architektoniczna, dostosowanych do potrzeb uczniów, wspierających motywację do uczenia się;
- 7) warunków do rozwijania samodzielności uczniów, w tym podejmowania decyzji dotyczących planowania dnia, wyznaczania zadań do realizacji w krótkich odcinkach czasu i refleksji na temat uzyskanego efektu;
- 8) warunków do wspierania sprawczości i wpływu na najbliższe otoczenie;
- 9) współpracy w grupie w procesie uczenia się, elementów tutoringu rówieśniczego, dzielenia się wiedzą i umiejętnościami w procesie poznawania i działania;
- 10) monitorowania i dokumentowania rozwoju kompetencji uczniów, rozpoznawania indywidualnych potrzeb oraz określania efektywności stosowanych metod wsparcia rozwoju i planowania kolejnych działań pedagogicznych z uwzględnieniem zgromadzonych informacji;
- 11) prezentowania efektów różnych prac uczniowskich, rozwiązań zadań, myślenia wizualnego oraz przebiegu procesu uczenia się, w tym na tablicach, planszach, w przestrzeniach ekspozycyjnych;
- 12) elastycznej czasowo organizacji pracy dydaktycznej z uwzględnieniem zróżnicowanego tempa pracy uczniów, przerw na odpoczynek i ruch oraz czasu na swobodną eksplorację tematów wzbudzających zainteresowanie uczniów;
- 13) wsparcia uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, poprzez odpowiednie pomoce, modyfikację otoczenia, dostosowanie form komunikacji, czasu, miejsca i metod edukacji, w tym urządzeń wspomagających, jak lupy, pętle indukcyjne, komunikatory do komunikacji wspomagającej i alternatywnej, oprogramowanie specjalistyczne.

Zadaniem szkoły jest łagodne wprowadzenie dziecka w świat wiedzy, przygotowanie do wykonywania obowiązków ucznia oraz wdrażanie do samorozwoju. Szkoła zapewnia bezpieczne warunki oraz przyjazną atmosferę do nauki, uwzględniając indywidualne możliwości i potrzeby edukacyjne ucznia.

9. PLANOWANIE ZAJĘĆ I ROZKŁAD TREŚCI NAUCZANIA

Realizacja głównych treści zakłada logiczne uporządkowanie i systematyczność. Pozostawiono też czas na utrwalenie wiadomości i umiejętności oraz jakościową refleksję nad uczeniem się dziecka.

Rozplanowanie materiału, które proponuje *Program*, dotyczy 33 tygodni pracy w roku szkolnym, przy założeniu, że **w każdym miesiącu do dyspozycji nauczyciela pozostaje 1 dzień lub 2 – 3 dni** (wycieczki, wyjścia, powtórzenie i utrwalenie materiału, indywidualizacja, udział w akcjach i projektach ogólnoszkolnych i międzyszkolnych), co **daje mu swobodę koncepcyjną podczas konstruowania i realizacji zajęć**. Rozkład koreluje z porami roku i kalendarzem oficjalnych świąt. Uwzględnia też **czas na realizację projektów**. W zakresie edukacji językowej – polonistycznej *Program* rekomenduje uwzględnienie **dodatkowego czasu na omówienie wspólnie z uczniami wybranych lektur**.

Oznaczenia

- tekst na **żółtym** kolorze tła – elementy nieujęte w podstawie programowej

TREŚCI NAUCZANIA (wymagania szczegółowe dotyczące wiedzy i umiejętności zapisane w podstawie programowej z 11 marca 2026 r.)		ZAŁOŻONE OSIĄGNIĘCIA UCZNIA		
		KLASA 1	KLASA 2	KLASA 3
Edukacja językowa – polonistyczna				
1. Komunikacja – uczeń:	a) rozumie komunikaty werbalne i niewerbalne w komunikacji	• uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i rówieśników; • przyjmuje rolę słuchacza lub	• uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela i rówieśników, rozumie i określa ich sens i intencję;	• słucha uważnie dłuższych wypowiedzi, instrukcji i tekstów literackich oraz użytkowych;

bezpośredniej oraz adekwatnie na nie reaguje; b) wypowiada się w komunikacji bezpośredniej w sposób sensowny i spójny, rozumiały dla odbiorcy, uwzględniając normy etyki i zasady etykiety językowej oraz okazując wrażliwość kulturową; c) używa języka w komunikacji bezpośredniej w sposób dostosowany do sytuacji i intencji komunikacyjnej, dostrzegając znaczenie komunikacji w budowaniu relacji z innymi oraz radzeniu sobie w sytuacjach codziennych (np. zakupy, pytanie o drogę, prośenie o pomoc); d) przyjmuje rolę słuchacza lub mówcy;	mówcy; • angażuje się w rozmowę, wykazując empatię i wchodząc w interakcje z rozmówcą; • reaguje na polecenia, pytania i komunikaty werbalne oraz niewerbalne; • wypowiada się pełnymi zdaniami na temat przeżyć, doświadczeń, ilustracji i tekstów – tutoring rówieśniczy; • opowiada historyjki obrazkowe z zachowaniem logicznej kolejności zdarzeń – indywidualnie lub w parach; • podejmuje próby uzupełniania brakujących fragmentów historyjki obrazkowej i tworzy pasujące do nich opowiadania; • aktywnie uczestniczy w rozmowie grupowej, słucha innych, zabiera głos i wypowiada się zgodnie z przyjętymi zasadami komunikacji w grupie;	• wypowiada się na określony temat w sposób uporządkowany, logiczny i spójny; • wyszukuje i wskazuje w wysłuchanym tekście błędy logiczne i próbuje je zmienić tak, aby miały sens i intencję; • opowiada treść przeczytanego lub wysłuchanego tekstu, zachowując kolejność zdarzeń; • aktywnie uczestniczy w rozmowie i dyskusji, formułuje pytania i udziela odpowiedzi adekwatnych do sytuacji, słucha innych, zabiera głos i wypowiada się zgodnie z przyjętymi zasadami komunikacji w grupie; • podejmuje próby bycia moderatorem w rozmowie lub dyskusji; • stosuje formy grzecznościowe w kontaktach z dorosłymi i rówieśnikami także w formie pisemnej; • opisuje ilustracje, wydarzenia, przeżycia i doświadczenia własne oraz bohaterów literackich;	• uczestniczy w rozmowie, dyskusji i pracy zespołowej, formułuje pytania i argumenty; • prowadzi rozmowę, dyskusję i debatę na określony temat; • formułuje dłuższe, logiczne wypowiedzi ustne; • w wypowiedziach nielogicznych i niespójnych wyszukuje błędy i podejmuje próbę ich zmiany, tak aby miały sens; • informuje rozmówcę o faktach oraz własnych emocjach i potrzebach, dążąc do precyzji i zgodności z rzeczywistością; • dostosowuje język do sytuacji komunikacyjnej; • swobodnie wypowiada się logicznie i spójnie na temat wydarzeń, lektur, doświadczeń i problemów; • opowiada treść tekstu z zachowaniem następstwa czasowego i przyczynowo-skutkowego; • ma świadomość różnicowania
---	---	--	---

	angażuje się w rozmowę, wykazując empatię i wchodząc w interakcję z rozmówcą; e) informuje w rozmowie o faktach oraz własnych emocjach i potrzebach, dążąc do precyzji i zgodności z rzeczywistością; f) wyraża w komunikacji bezpośredniej własne opinie, oceny i preferencje, wykazując szacunek dla przekonań rozmówców; g) zadaje pytania dostosowane do kontekstu rozmowy lub wypowiedzi innych osób, w tym otrzymanych poleceń i instrukcji, pogłębiając zrozumienie wypowiedzi rozmówców; h) aktywnie uczestniczy w rozmowie grupowej:	• uczestniczy w rozmowie: zadaje pytania, udziela odpowiedzi, czeka na swoją kolej w grupie; • stosuje zwroty grzecznościowe w sytuacjach codziennej komunikacji. • pyta o drogę dojścia do pomieszczeń szkolnych (np. szatni, toalet, sali lekcyjnej); • wspiera porozumiewanie się w grupie, stosując podstawowe zasady współpracy i komunikacji; • wypowiada się na temat wykonanych prac inspirowanych przeczytanym tekstem; • rozumie komunikaty werbalne i niewerbalne oraz adekwatnie na nie reaguje; • czyta krótkie, proste teksty (globalnie, sylabowo) i rozumie ich sens; • odczytuje proste informacje użytkowe (podpisy, etykiety,	• podejmuje próby zmiany zakończeń utworów literackich oraz opisuje przeżycia i doświadczenia bohaterów w związku z tą zmianą; • dostosowuje sposób wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej (rozmowa, opowiadanie, relacja); • używa języka w sposób dostosowany do sytuacji interakcji komunikacyjnej; • zwraca się z prośbą o pomoc w różnych sytuacjach życiowych, nazywa swoje potrzeby; • wyjaśnia innym niezrozumiałe treści w komunikacji bezpośredniej. • samodzielnie tworzy i wypowiada się na temat własnych wytworów powstałych na podstawie przeczytanych tekstów (np. lapbook, ilustracja, plakat); • rozumie czytane teksty użytkowe np.: list, życzenia, ogłoszenie, podziękowanie, opis, e-mail oraz próbuje tworzyć je samodzielnie	regionalnego języka, wskazuje i porównuje wybrane gwary, tradycje i kulturę; • stosuje formy grzecznościowe adekwatnie do sytuacji komunikacyjnej; • wyraża w komunikacji bezpośredniej własne oceny, opinie, preferencje, wykazując szacunek dla przekonań rozmówców; • stosuje tutoring rówieśniczy, wyjaśniając lub prezentując niezrozumiałe dla innych informacje pozyskane z różnych źródeł; • tworzy projekt na wskazany temat, wykorzystując przeczytane teksty i prezentuje efekty pracy w grupie; • używa zwrotów grzecznościowych i komunikatów bezpośrednich dostosowanych do odbiorcy w konkretnych sytuacjach życiowych (np. zakupy, zagubienie rzeczy, zgubienie się); • aranżuje sytuacje życiowe, w których powinny być stosowane zwroty grzecznościowe i przedstawia
--	--	---	---	--

	słucha innych, zabiera głos i wypowiada się zgodnie z przyjętymi zasadami komunikacji w grupie; i) wykorzystuje język mówiony jako narzędzie wspólnego działania, dzielenia się pomysłami i prezentowania rezultatów pracy indywidualnej i grupowej; j) pomaga innym w zrozumieniu informacji w komunikacji bezpośredniej, wspiera porozumienie się w grupie; k) rozumie czytane teksty tradycyjne i cyfrowe w komunikacji bezpośredniej, w tym list i e-mail, oraz teksty użytkowe, w tym zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie;	ogłoszenia); • recytuje krótkie wiersze i rymowanki; • podejmuje próby tworzenia krótkich rymowanek		je w formie dramy lub rozmów w kręgu; • rozumie czytane teksty użytkowe, np.: list, życzenia, zaproszenie, ogłoszenie, opis przedmiotu, postaci, zwierzęcia i obrazu, e-mail oraz tworzy tego typu teksty samodzielnie
--	---	---	--	---

	l) określa intencje nadawcy przeczytanego tekstu w komunikacji bezpośredniej; m) wykorzystuje przeczytane teksty literackie i nieliterackie oraz inne teksty kultury do rozmowy i wspólnego działania – moduł kultura; n) tworzy krótkie, spójne i sensowne teksty tradycyjne i cyfrowe w pisemnej komunikacji bezpośredniej dostosowane do sytuacji i intencji komunikacyjnej, w tym list i e-mail, oraz teksty użytkowe, w tym zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie; o) wykorzystuje słowo pisane do budowania relacji i współpracy z innymi.			
--	--	--	--	--

2. Odkrywanie i używanie języka – uczeń:	a) analizuje i interpretuje wypowiedzi usłyszane w codziennych sytuacjach i w mediach, a także utwory wielomodalne takie, jak audiobook, słuchowisko, film – moduł kultura ; b) podejmuje działania według usłyszanej instrukcji; c) tworzy wypowiedzi mówione o różnych funkcjach: informacyjnej, ekspresyjnej, perswazyjnej; d) stosuje słownictwo dostosowane do wyrażania treści w języku mówionym; e) podejmuje działania lub realizuje projekt, działając według przeczytanej instrukcji; f) wyraża w komunikacji bezpośredniej własne opinie, oceny	CZYTANIE		
		• słucha tekstów literackich czytanych przez nauczyciela lub odtwarzanych z audiobooków, słuchowisk oraz filmów i rozumie ich treść; • wyraża emocje i opinie związane z treścią utworów literackich; • tworzy ustne wypowiedzi inspirowane tekstami, ilustracjami i własnymi doświadczeniami; • omawia wspólnie wybraną książkę przynajmniej raz w roku; • podejmuje próby rozpoznawania różnych funkcji wypowiedzi: informacyjną, ekspresyjną, perswazyjną	• czyta płynnie krótkie i dłuższe teksty dostosowane do poziomu rozwoju; • czyta cicho i głośno ze zrozumieniem; • wyszukuje w tekście informacje jawne i proste informacje ukryte; • rozpoznaje bohaterów, miejsce i czas akcji; • określa sens i temat tekstu; • traktuje czytanie jako źródło wiedzy i czerpanie przyjemności; • czyta proste teksty użytkowe: ogłoszenia, zaproszenia, instrukcje, podpisy; • rozpoznaje środki językowe, w tym metaforę, epitet, porównanie, synonimy; • wyszukuje w tekście informacje, opinie i argumenty podane wprost	• czyta płynnie i ze zrozumieniem teksty literackie i informacyjne; • wyszukuje informacje w tekście i porównuje treści z różnych źródeł; • analizuje i interpretuje wypowiedzi usłyszane w codziennych sytuacjach i w mediach, a także utwory wielomodalne takie, jak audiobook, słuchowisko, film; • podejmuje działanie zgodnie z usłyszaną instrukcją • rozpoznaje różne funkcje wypowiedzi: informacyjną, ekspresyjną, perswazyjną
		PISANIE		
		• podejmuje próby samodzielnego pisania krótkich wypowiedzi (podpisy, życzenia, proste zdania);	• pisze czytelnie, zachowując poprawny kształt liter i ich połączenia; • pisze wyrazy i zdania	• pisze krótkie formy użytkowe i wypowiedzi twórcze (opowiadanie, opis, list); • bawi się słowem tworząc

i preferencje, wykazując szacunek dla przekonań rozmówców; g) rozwija zasób słownictwa, aby rozumieć czytane teksty literackie i nieliterackie dotyczące różnych obszarów wiedzy o świecie – moduł kultura; h) odczytuje z tekstów informacje, opinie i argumenty podane wprost oraz wymagające wnioskowania; i) analizuje czytane teksty, wskazując w nich cechy gatunków takich, jak baśń, legenda, opowiadanie, wiersz, pamiętnik, wypowiedź argumentacyjna, notatka, instrukcja, zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie;	• przepisuje wyrazy i proste zdania; • stosuje wielką literę na początku zdania, w imionach; • rozumie znaczenie poznanych związków frazeologicznych, przysłów i powiedzeń	z pamięci i ze słuchu; • redaguje krótkie wypowiedzi pisemne: opis, opowiadanie, życzenia, zaproszenie, notatkę; • stosuje wielką literę na początku zdania, w imionach, nazwach własnych; • stosuje znaki interpunkcyjne: kropkę, znak zapytania, wykrzyknik; • przepisuje tekst, dbając o estetykę zapisu i poprawność językową; • rozumie znaczenie poznanych związków frazeologicznych, przysłów i powiedzeń	rymowanki, roszydy, zagadki; • stosuje różnicowane środki językowe, w tym metaforę, epitet, porównanie, synonimy; • rozumie znaczenie poznanych związków frazeologicznych, przysłów i powiedzeń; • wyszukuje i odczytuje z tekstów informacje, opinie i argumenty podane wprost oraz wymagające wyszukania i wyłonienia ich w wyniku pogłębionej analizy tekstu; • redaguje tekst z zachowaniem logicznej struktury i estetyki zapisu
	KONTAKT Z TEKSTEM I SAMOKSZTAŁCENIE		
	• wymyśla zakończenia opowiadań i historyjek obrazkowych; • bierze udział w zabawach językowych, rymuje, rytmizuje tekst; • odgrywa scenki i role inspirowane tekstem	• słucha tekstów literackich czytanych przez nauczyciela i nagrań audio; • odróżnia elementy świata fikcyjnego od rzeczywistości; • rozumie przesłanie bajek, opowiadań, legend i wierszy; • wyraża własne emocje	• odróżnia w świecie fikcji elementy realistyczne od fantastycznych; • wskazuje w tekstach literackich najpiękniejsze fragmenty i uzasadnia swój wybór; • korzysta z książek, słowników i zasobów cyfrowych jako źródeł wiedzy;

j) bada konstrukcję tekstu, wyróżniając w nim takie elementy, jak dialog, opis, narracja; k) rozpoznaje i porządkuje zdarzenia w utworze fabularnym, identyfikuje ich wpływ na bohaterów, odróżnia postacie główne od drugoplanowych i wskazuje ich cechy – moduł kultura; l) odróżnia elementy świata fikcyjnego od rzeczywistości oraz w świecie fikcji elementy realistyczne od fantastycznych – moduł kultura; m) ocenia postępowanie bohaterów tekstu kultury i uzasadnia swoją ocenę; n) odczytuje znaczenia dosłowne i niedosłowne tekstu, w tym tekstu zawierającego środki	literackim; • korzysta z książek i kącika czytelniczego, rozwija zainteresowania czytelnicze; • wskazuje w tekście dialog i narrację i podejmuje próby czytania tekstu z podziałem na role; • podejmuje działanie zgodnie z usłyszaną instrukcją; • wyciąga wnioski z usłyszanych informacji; • samodzielnie wybiera teksty dodatkowe do czytania	i opinie związane z tekstem literackim; • wskazuje opis w tekście; • uzasadnia swój wybór dotyczący dodatkowych tekstów do czytania; • uczy się na pamięć wybranych wierszy i fragmentów prozy; • korzysta z książek, czasopism dziecięcych oraz zasobów biblioteki szkolnej; • rozpoznaje wśród różnorodnych tekstów baśń, legendę, opowiadanie, wiersz, pamiętnik, wypowiedź argumentacyjną, notatkę, instrukcję, zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie; • rozwija zainteresowania czytelnicze i językowe; • podejmuje działanie zgodnie z usłyszaną instrukcją; • odtwarza wypowiedzi mówione o różnych funkcjach: informacyjnej, ekspresyjnej, perswazyjnej; • wyszukuje w tekście	• prezentuje przestrzenne i graficzne materiały opracowane wg własnego pomysłu przy omawianiu wybranej lektury; • wskazuje w utworze fabularnym bohaterów głównych i drugoplanowych; • rozpoznaje i porządkuje zdarzenia w utworze fabularnym; • poleca rówieśnikom dodatkowe teksty do czytania i uzasadnia im swój wybór; • tworzy wypowiedzi mówione o różnych funkcjach: informacyjnej, ekspresyjnej, perswazyjnej; • realizuje projekt według przeczytanej instrukcji; • poszerza zasób słownictwa, aby rozumieć czytane teksty literackie i nieliterackie dotyczące różnych obszarów wiedzy o świecie w różnych kącicach tematycznych; • wnioskuje na bazie informacji, argumentów i opinii; • analizuje czytane teksty, wskazując w nich cechy gatunków takich, jak baśń, legenda, opowiadanie, wiersz, pamiętnik, wypowiedź argumentacyjna, notatka, instrukcja, zaproszenie, ogłoszenie, życzenia,
--	--	--	---

	stylistyczne takie, jak metafora, epitet, porównanie, rytm, rymy oraz określa nastrój utworu – moduł kultura; o) przedstawia propozycję odczytania utworu literackiego i innego tekstu kultury – moduł kultura; p) wyszukuje w tekstach literackich fragmenty według niego najpiękniejsze, najważniejsze, trudne do zrozumienia – moduł kultura; q) czyta i charakteryzuje teksty, których lektura dostarcza mu przyjemności – moduł kultura; r) tworzy sensowne i spójne wypowiedzi pisemne w formach gatunkowych takich, jak opowiadanie, w tym z użyciem opisu, wypowiedź		informacje, argumenty i opinie na dany temat	• podejmuje próby tworzenia tekstów, w których jest dialog, narracja i opis; • podejmuje próby tworzenia opowiadań
--	---	--	---	---

	argumentacyjna, opinia, pamiętnik, wiersz, notatka, instrukcja; s) w wypowiedziach pisemnych korzysta z zasobu słownictwa odpowiedniego do wyrażania zamierzonych treści oraz stosuje zróżnicowane środki językowe, w tym metaforę, epitet, porównanie, synonimy; t) eksperymentuje, bawi się słowem, tworząc wiersze, zagadki, rymowanki, opowiadania.			
3. Świadomość językowa, w tym wiedza o języku – uczeń:	a) rozpoznaje i wyróżnia w wypowiedzianych słowach dźwięki: głoski, w tym spółgłoski i samogłoski, sylaby; b) stosuje adekwatne do sytuacji elementy języka mówionego: pauzy, intonację,	• rozpoznaje i nazywa litery drukowane i pisane, małe i wielkie; • dokonuje analizy i syntezy sylabowej oraz głoskowej wyrazów; • tworzy zdrobnienia; • rozróżnia samogłoski i spółgłoski;	• dokonuje analizy i syntezy sylabowej oraz głoskowej wyrazów; • rozróżnia samogłoski i spółgłoski; • rozpoznaje rodziny wyrazów; • rozpoznaje części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik (intuicyjnie), wyrazy bliskoznaczne, przeciwstawne; • rozróżnia zdania oznajmujące,	• dokonuje analizy i syntezy sylabowej oraz głoskowej wyrazów w tworzonych przez siebie grach i zabawach edukacyjnych; • zna i stosuje podstawowe skróty ul., Sz.P., m., pt., r.; • rozróżnia samogłoski i spółgłoski; • rozpoznaje i tworzy rodziny wyrazowe;

	tempo i siłę głosu; c) w wypowiedziach mówionych używa odpowiednich form fleksyjnych rzeczowników, przymiotników, liczebników i czasowników; d) czyta na głos proste teksty drukowane i pisane, prawidłowo akcentując wyrazy i uwzględniając w intonacji sens wypowiedzi i znaki interpunkcyjne; e) stosuje technikę cichego czytania tekstów należących do różnych gatunków; f) wykorzystuje podstawową wiedzę na temat słowotwórczej budowy wyrazów, w tym przyrostków i przedrostków, w celu odkrywania znaczenia poznawanych słów w czytanych tekstach;	• próbuje czytać na głos proste teksty drukowane i pisane, zwracając uwagę na intonację i znaki interpunkcyjne; • wyodrębnia wyrazy w zdaniu i rozumie pojęcie zdania • rozróżnia zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące; • stosuje wielką literę na początku zdania i w zapisie imion; • posługuje się podstawowymi znakami interpunkcyjnymi: kropka, pytnik, wykrzyknik; • dba o poprawność językową wypowiedzi ustnych i pisemnych z uwzględnieniem odpowiednich form fleksyjnych czasowników i rzeczowników; • poznaje zasady ortograficzne związane z używaniem wielkich liter w imionach, nazwiskach oraz na początku zdania, wybrane wyrazy z: ó/u, ź/rz, h/ch; związki frazeologiczne; • stara się czytelnie	pytające, rozkazujące oraz wykrzyknikowe i poprawnie stosuje je w wypowiedziach ustnych i pisemnych; • stosuje wielką literę i podstawowe znaki interpunkcyjne; • poprawia błędy językowe w wypowiedziach własnych; • stosuje zdrobnienia i rozumie znaczenie zgrubień oraz potrafi je tworzyć; • czytelnie i poprawnie pisze odręcznie, stosując poprawnie małe i wielkie litery; • wypowiada się, dostosowując ekspresję wypowiedzi do adekwatnej sytuacji, jednocześnie próbując stosować odpowiednie pauzy, intonację, tempo i siłę głosu; • rozpoznaje i wyróżnia głoski i litery w wyrazach; • dzieli wyrazy na sylaby; • rozpoznaje części mowy w zakresie podstawowym: rzeczownik, czasownik, przymiotnik (w praktycznym użyciu);	• rozpoznaje części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, przysłówek (w praktycznym użyciu w mowie i piśmie); • rozróżnia i tworzy zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące; stosuje odpowiednie znaki interpunkcyjne; • dostrzega związki wyrazów w zdaniu i poprawnie buduje zdania rozwinięte; • czyta na głos teksty drukowane i pisane, jednocześnie zwracając uwagę na intonację i znaki interpunkcyjne; • rozmieszcza właściwie tekst ciągły na stronie i w linii; • ocenia i redaguje swoje wypowiedzi pisemne z dbałością o kompozycję, poprawność językową i formę graficzną, wykorzystując otrzymaną informację zwrotną; • stosuje podstawowe zasady ortograficzne w zakresie poznanych w edukacji wczesnoszkolnej;
--	--	--	---	---

	g) analizuje i porównuje strukturę wypowiedzi w tekstach, wyróżniając wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące oraz wypowiedzenia wykrzyknikowe i rozumie ich funkcje; h) czytelnie i poprawnie pisze odręcznie, w tym odróżnia wielkie i małe litery; rozmieszcza właściwie tekst ciągły w linii i na stronie; i) stosuje poprawnie znaki interpunkcyjne na końcu zdania i przecinki przy wyliczaniu; j) zapisuje wyrazy o wysokiej frekwencji, w tym podstawowe skróty, poprawnie pod względem ortograficznym, wykorzystując wiedzę z zakresu fleksji i słowotwórstwa;	i poprawnie pisać odręcznie, w tym odróżniać wielkie i małe litery; • próbuje stosować technikę cichego czytania w samodzielnej pracy z tekstem na różnych poziomach trudności	• redaguje swoje wypowiedzi pisemne z dbałością o kompozycję, poprawność językową i formę graficzną; • określa liczbę rzeczownika (liczba pojedyncza i mnoga); • dba o poprawność językową wypowiedzi ustnych i pisemnych z uwzględnieniem odpowiednich form fleksyjnych czasowników i rzeczowników, przymiotników; • dba o poprawność ortograficzną w poznanych wyrazach z: ó/u; ż/rz; h/ch, wielką i małą literą, w wyrazach zakończonych na: -ś, -ć, -ę, w wyrazach zawierających zmiękczenia: ś, ć, ź, ń, dź oraz w związkach frazeologicznych; • stosuje technikę cichego czytania w samodzielnej pracy z tekstem na różnych poziomach trudności	• dba o poprawność językową wypowiedzi ustnych i pisemnych z uwzględnieniem odpowiednich form fleksyjnych czasowników, rzeczowników, przymiotników, liczebników i przysłówków; • stosuje w wypowiedziach ustnych pauzy, intonację, tempo i siłę głosu; • stosuje technikę cichego czytania jako jednego z elementów pracy w laboratorium językowym – czytania ze zrozumieniem
--	---	---	---	---

	k) w wypowiedziach pisemnych używa odpowiednich form fleksyjnych rzeczowników, przymiotników, liczebników i czasowników; l) ocenia i redaguje swoje wypowiedzi pisemne z dbałością o kompozycję, poprawność językową i formę graficzną, wykorzystując otrzymaną informację zwrotną.			
Edukacja matematyczna				
1) Liczby – uczeń:	a) odczytuje, zapisuje, porównuje i porządkuje liczby naturalne w zakresie co najmniej do 10 000; b) rozumie, że wartość liczby zależy od liczby cyfr oraz ich położenia w jej zapisie; c) rozumie pojęcia: liczba parzysta, liczba	• rozpoznaje i zapisuje cyfry; • liczy obiekty i zapisuje liczby naturalne w zakresie co najmniej 20 oraz pełne dziesiątki w zakresie 100; • przelicza elementy zbiorów po 1, 2, 3, 4, 5 i 10; • porównuje liczby (stosuje znaki: <, >, =);	• posługuje się osią liczbową • liczy obiekty w zakresie co najmniej 100; • porównuje liczebności zbiorów (więcej, mniej, tyle samo); • zapisuje liczby za pomocą cyfr i słownie oraz odczytuje zapis liczbowy; • porządkuje liczby w ciągu	• odczytuje, zapisuje i porównuje liczby w zakresie poznanym w klasach 1–3 (co najmniej do 10 000); • rozumie istotę systemu dziesiętnego; • sprawnie liczy w zakresie 1000; • rozumie pojęcia: suma, różnica, iloczyn, iloraz; • stosuje ułamki o liczniku 1 ($1/2$, $1/4$,

	nieparzysta; d) dolicza do podanej liczby naturalnej i odlicza od podanej liczby naturalnej, po jeden, po dwa, po trzy, itp. także z przekroczeniem liczby 0 w stronę liczb ujemnych; e) posługuje się modelami osi liczbowej (np. linijką, centymetrem krawieckim, skalą na termometrze, rysunkiem) przy porównywaniu liczb i budowaniu intuicji pojęć "mniejsze o", "większe o" w kontekstach praktycznych; f) dodaje liczby naturalne dwucyfrowe i trzycyfrowe w pamięci lub stosując zapisy wyników częściowych; g) odejmuje od siebie liczby naturalne dwucyfrowe,	• dodaje i odejmuje w zakresie 10, a następnie 20 i na pełnych dziesiątkach na konkretach lub w pamięci; • rozumie sens dodawania jako łączenia i odejmowania jako zabierania; • stosuje znaki: +, −, =; • wykonuje działania z okienkiem w zakresie 20; • posługuje się osią liczbową	rosnącym i malejącym; • dodaje i odejmuje w zakresie 100, także na konkretach i osi liczbowej; • rozumie pojęcie zero; • dodaje i odejmuje, rozumie sens tych działań matematycznych i ich wzajemne relacje; • wykonuje działania z okienkiem w zakresie 100; • stosuje znaki mnożenia i dzielenia; • rozumie pojęcia: liczba parzysta, liczba nieparzysta; • mnoży i dzieli w zakresie tabliczki mnożenia; • zna zależności między mnożeniem i dzieleniem; • rozumie, co to znaczy np. o 2 więcej, o 2 mniej; • posługuje się znakami rzymskimi I–XII	1/5, 1/8) w prostych sytuacjach praktycznych; • wykonuje działania dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia w typowych sytuacjach praktycznych; • stosuje rachunek pamięciowy lub w postaci wyników częściowych w prostych zadaniach tekstowych; • rozumie sens działań matematycznych i sprawdza poprawność obliczeń; • tworzy i prezentuje innym własne strategie obliczeń; • mnoży i dzieli liczby dwucyfrowe przez 2, 3, 4, 5, 10; • rozumie, co to znaczy np. 2 razy więcej, 2 razy mniej, ile razy więcej, ile razy mniej; • dolicza/odlicza do/od podanej liczby naturalnej po 1, po 2, po 3, itp. także z przekroczeniem liczby 0 w stronę liczb ujemnych; • posługuje się znakami rzymskimi I–XII; • stosuje kolejność wykonywania
--	--	---	---	--

	w przykładach, których wynik jest liczbą naturalną, w pamięci lub stosując zapisy wyników częściowych; h) mnoży i dzieli liczby naturalne w zakresie tabliczki mnożenia; mnoży liczby dwucyfrowe przez 2, 3, 5, 10, posługuje się tabliczką mnożenia, a także interpretuje dzielenie jako mieszczanie i podział; i) dzieli liczby naturalne dwucyfrowe przez 2, 3, 5, 10 w przykładach, gdy wynik jest liczbą naturalną; j) tworzy i stosuje własne strategie obliczeń; k) odkrywa prawidłowości w dodawaniu, odejmowaniu, mnożeniu i dzieleniu liczb; l) znajduje brakującą liczbę w równości			działań
--	--	--	--	---------

	„z okienkiem” typu: $7 + \square = 19$, $\square + 8 = 21$, $9 + 17 = \square$, także w przypadku odejmowania, mnożenia i dzielenia; m) posługuje się znakami $+$, $-$, $\cdot$, $:$, $<$, $>$, $=$; n) odczytuje i zapisuje, w kontekstach praktycznych liczby rzymskie w zakresie co najmniej do XII; o) sprawdza poprawność obliczeń, wykorzystując związki między dodawaniem i odejmowaniem oraz mnożeniem i dzieleniem; p) odczytuje i zapisuje wybrane ułamki o liczniku 1 ($\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$), w prostych przypadkach interpretuje część danej całości za pomocą ułamka.			
--	--	--	--	--

2) Miary – uczeń:	a) mierzy, zapisuje i odczytuje wyniki pomiaru: czasu, długości, masy, pojemności, w tym odmierza produkty za pomocą miarki i wagi; b) mierzy, zapisuje i odczytuje wyniki pomiaru: temperatury, uwzględniając odczyty dodatnie i ujemne; oblicza różnice temperatury, w tym te związane ze wzrostem i spadkiem temperatury przechodzącym przez 0 °C; c) posługuje się w codziennych sytuacjach jednostkami: kilometr, metr, centymetr, milimetr, tona, kilogram, dekagram, gram, doba, godzina, minuta, sekunda, litr, mililitr; d) posługuje się	• porównuje długość, masę oraz pojemność; • posługuje się pojęciami: dłuższy, krótszy, cięższy, lżejszy, więcej, mniej; • mierzy długość za pomocą linijki w zakresie prostych odcinków (jednostka 1 cm); • waży z użyciem odważników kilogramowych; • mierzy pojemność płynów, posługując się jednostką 1 litr; • rozpoznaje monety i banknoty; dokonuje prostych obliczeń pieniężnych na pełnych złotych; • odczytuje pełne godziny na zegarze; • zna pojęcia tydzień, rok, posługuje się nazwami dni tygodnia oraz nazwami miesięcy	• mierzy długość, masę, pojemność, czas, temperaturę w sytuacjach codziennych; • posługuje się jednostkami miar w praktyce: <u>długość</u>: centymetr, metr <u>masa</u>: dekagram, kilogram, <u>czas</u>: minuta, godzina <u>pojemność</u>: litr <u>pieniądze</u>: złoty, grosz <u>temperatura</u> (odczyty dodatnie i ujemne); • oblicza różnicę temperatury; • zamienia jednostki długości: metry na centymetry; • zamienia jednostki masy: kilogramy na dekagramy; • zamienia jednostki czasu: godziny na minuty; • wykonuje obliczenia pieniężne, wagowe, zegarowe, kalendarzowe w zakresie poznanych jednostek oraz wynikających z praktycznych potrzeb	• posługuje się jednostkami długości, masy, pojemności, czasu i pieniędzy oraz dokonuje zamiany jednostek w kontekstach praktycznych, a także szacuje te wielkości oraz sprawdza wynik oszacowania: <u>długość</u>: milimetr, centymetr, pół metra, metr, pół kilometra, kilometr <u>masa</u>: gram, dekagram, pół kilograma; kilogram, tona <u>czas</u>: sekunda, minuta, kwadrans, pół godziny, godzina, doba <u>pojemność</u>: litr, mililitr <u>pieniądze</u>: złoty, grosz <u>temperatura</u> (odczyty dodatnie i ujemne); • oblicza różnicę temperatury; • zamienia jednostki długości: metry na centymetry, kilometry na metry; • zamienia jednostki masy: kilogramy na dekagramy lub gramy, dekagramy na gramy; • zamienia jednostki czasu: godziny na minuty i w prostych przypadkach odwrotnie; • dokonuje prostych pomiarów
--------------------------	--	---	--	---

	w codziennych sytuacjach jednostkami: złoty, grosz – moduł ekonomiczno-finansowy; e) zamienia w kontekstach praktycznych jednostki długości: centymetry na milimetry, metry na centymetry oraz kilometry na metry, a w prostych rachunkowo przypadkach także odwrotnie; f) zamienia w kontekstach praktycznych jednostki masy: kilogramy na dekagramy oraz kilogramy na gramy, a w prostych rachunkowo przypadkach także odwrotnie; g) zamienia w kontekstach praktycznych jednostki czasu: godziny			i obliczeń praktycznych; • posługuje się wyrażeniami dwumianowanymi i w prostych przypadkach zamienia je na wielkości z jednym mianem • odczytuje ceny towarów z użyciem zapisu dziesiętnego (np. 1,99 zł); • wie, na czym polega przygotowanie budżetu domowego; • odczytuje godziny na zegarze i planuje czas; • opracowuje w grupie plan podróży po swojej okolicy, skupiając się na niezbędnych miarach; • dokonuje różnorodnych pomiarów podczas zajęć w terenie, z wykorzystaniem przedmiotów codziennego użytku
--	--	--	--	--

	na minuty oraz minuty na sekundy; h) wykonuje w kontekstach praktycznych obliczenia pieniężne m.in. związane z budżetem domowym, zakupami, oszczędzaniem, a także odczytuje zapis dziesiętny cen towarów – moduł ekonomiczno-finansowy; i) posługuje się wyrażeniami dwumianowanymi i w prostych przypadkach zamienia je na wielkości opisane jednym mianem; j) porównuje długość przedmiotów, odległość, pojemność, wartość i czas trwania wybranych czynności, szacuje te wielkości oraz sprawdza wynik oszacowania.			
--	--	--	--	--

3) Figury – uczeń:	a) rozpoznaje w swoim otoczeniu i opisuje przedmioty w kształcie prostopadłościanu, w tym sześcianu, kuli, walca; b) rozpoznaje w swoim otoczeniu i opisuje trójkąty, czworokąty, w tym prostokąty z uwzględnieniem kwadratów, oraz koła; rysuje je w tym używając przyborów matematycznych; c) oblicza obwody trójkątów, prostokątów, w tym kwadratów; d) bada różne formy i kształty (np. ornamenty i wzory z kultury regionalnej i sztuki) w poszukiwaniu osi symetrii – moduł kultura; e) orientuje się w schemacie własnego ciała, wyprowadza kierunki od siebie i od innych osób, ustala	• rozpoznaje i podaje nazwy figur geometrycznych: koło, kwadrat, prostokąt, trójkąt; • wskazuje figury w otoczeniu; • rysuje figury geometryczne na kartkach i w zeszytach; • określa położenie przedmiotów w przestrzeni (nad, pod, obok, przed, za); • posługuje się określeniami: w prawo, w lewo, wyżej, niżej; • układa budowle z klocków sześciennych i bada ich właściwości	• rozpoznaje i opisuje figury geometryczne w otoczeniu, w tym wielokąty (pięciokąty, sześciokąty) oraz figury, które nie są wielokątami, linie łamane, odcinek; • rozpoznaje w otoczeniu figury przestrzenne w kształcie prostopadłościanu, w tym sześcianu, kuli, walca; • rysuje figury według wzoru i polecenia z użyciem przyborów matematycznych oraz na sieci kwadratowej; • rozpoznaje figury symetryczne; • rozumie pojęcia pion, poziom, skos	• rozpoznaje i opisuje figury geometryczne w otoczeniu w tym wielokąty (pięciokąty, sześciokąty) oraz figury, które nie są wielokątami, odcinek; • rysuje figury na płaszczyźnie z użyciem przyborów matematycznych oraz na sieci kwadratowej; • dostrzega symetrię w przedmiotach i kompozycjach; • oblicza obwody figur geometrycznych; • rozpoznaje w kontekstach praktycznych linie równoległe i prostopadłe (pojęcie: kąt prosty)
----------------------------------	--	---	---	--

	i opisuje relacje między obiektami, w przestrzeni i na kartce; f) rozpoznaje w kontekstach praktycznych linie równoległe i prostopadłe; posługuje się pojęciami: pion, poziom, skos; korzysta z sieci kwadratowej.			
4) Dane – uczeń:	a) odczytuje i interpretuje dane przedstawione za pomocą prostych tabel i diagramów słupkowych – moduł ekonomiczno-finansowy; b) wyszukuje i porównuje informacje z różnych źródeł, w kontekstach praktycznych; c) prezentuje informacje w wybrany sposób (np. za pomocą diagramu, tabeli), także wykorzystując	• odczytuje informacje z prostych ilustracji i tabel; • porządkuje dane według jednej cechy; • liczy i porównuje liczby elementów w zbiorach przedstawionych graficznie; • koduje i odkodowuje proste informacje; • tworzy proste zestawy danych na podstawie obserwacji	• odczytuje informacje z prostych tabel, diagramów i wykresów słupkowych; • porządkuje dane i wyciąga wnioski; • zapisuje dane liczbowe w tabeli; • koduje i odkodowuje informacje; • wykorzystuje dane otrzymane w sposób werbalny – z różnego rodzaju tekstów, matematycznych i tworzy na ich podstawie odpowiednie rysunki i dokonuje obliczeń	• odczytuje i interpretuje dane przedstawione w tabelach, diagramach i prostych wykresach słupkowych; • zbiera i porządkuje dane dotyczące codziennych sytuacji; • koduje i odkodowuje informacje; • zapisuje dane liczbowe w tabeli; • porównuje informacje z różnych źródeł; • wykorzystuje w praktyce dane przedstawione w formie graficznej i stosuje je do wykonania zadań praktycznych podczas edukacji outdoorowej

	technologie cyfrowe.			
5) Myślenie matematyczne – uczeń:	a) czyta i rozumie proste teksty zawierające treści zmatematyzowane (np. rozkłady jazdy, kalendarz, cenniki, przepisy, instrukcje itp.); b) tworzy dogodny dla siebie sposób rozwiązania zadania, także nietypowego, wykorzystując: rysunek, piktogramy, liczmany, symbole itp.; c) rozwiązuje zadania tekstowe, tworząc własne strategie, wyjaśnia innym zastosowany sposób rozwiązania; d) weryfikuje rozwiązania uzyskane przez siebie i innych i rozmawia o nich; e) korzysta z umiejętności strategicznego myślenia, także	• klasyfikuje obiekty według jednej i dwóch cech (kolor, kształt, wielkość); • dostrzega i kontynuuje proste regularności i rytmy; • korzysta z umiejętności strategicznego myślenia, także podczas gier planszowych; • porządkuje elementy w szeregi rosnące i malejące; • dostrzega zależności przyczynowo-skutkowe w prostych sytuacjach matematycznych; • uzasadnia swoje wybory i sposoby rozwiązywania zadań; • słucha lub odczytuje samodzielnie teksty matematyczne i wykonuje na ich podstawie wskazane polecenia; • tworzy dogodny dla siebie sposób rozwiązywania zadania, także nietypowego	• rozwiązuje zadania tekstowe jedno- i dwudziałaniowe; • uzasadnia tok rozumowania i sprawdza poprawność rozwiązania; • czyta i rozumie proste teksty zawierające treści zmatematyzowane (np.: rozkłady jazdy, kalendarz, cenniki, przepisy, instrukcje itp.); • słucha lub odczytuje samodzielnie teksty matematyczne i wykonuje na ich podstawie wskazane polecenia; • wykorzystuje umiejętności matematyczne w codziennych sytuacjach; • rozumie instrukcje gier matematycznych planszowych, kościanych, karcianych; • analizuje zadania nietypowe (z brakiem danych, nadmiarem danych, brakiem pytania, danymi sprzecznymi) – poprawia zadanie, aby można było je rozwiązać	• rozwiązuje zadania problemowe, dobiera strategie i uzasadnia tok rozumowania; • rozwiązuje zadania tekstowe, tworząc własne strategie i wyjaśnia innym zastosowany sposób rozwiązania; • odczytuje samodzielnie teksty matematyczne i wykonuje na ich podstawie wskazane polecenia; • dostrzega zależności matematyczne w sytuacjach życia codziennego, w tym w sytuacjach finansowych; • weryfikuje rozwiązania uzyskane przez siebie i innych, rozmawia o nich; • rozumie instrukcje gier matematycznych i próbuję samodzielnie tworzyć grę i wyjaśnić jej zasady; • analizuje zadania nietypowe (z brakiem danych, nadmiarem danych, brakiem pytania, danymi

	podczas gier planszowych, kościanych, karcianych; f) dostrzega, kontynuuje i opisuje rytmy i regularności przedstawione w różny sposób; g) klasyfikuje obiekty i wyjaśnia kryterium klasyfikacji; h) wykorzystuje umiejętności matematyczne w codziennych sytuacjach, w tym sytuacjach zakupowych czy związanych z zarządzaniem kieszonkowym czy oszczędzaniem – moduł ekonomiczno-finansowy	wykorzystując: rysunek, piktogramy, liczmany, symbole itp. • rozumie instrukcje gier matematycznych: planszowych, kościanych, karcianych; • analizuje proste zadania nietypowe (z brakiem danych, brakiem pytania) – poprawia zadanie, aby można było je rozwiązać		sprzecznymi, bezsensowne życiowo) – poprawia zadanie, aby można było je rozwiązać
--	---	--	--	---

Edukacja przyrodnicza

1) Procesy życiowe i różnorodność biologiczna – uczeń:	a) bada znaczenie kluczowych procesów życiowych, w tym oddychania, odżywiania i rozmnażania się, dla prawidłowego funkcjonowania organizmów żywych, w tym człowieka; b) rozróżnia na schemacie lub modelu, główne narządy wewnętrzne i zewnętrzne organizmu człowieka, w tym mózg, serce, płuca, żołądek, jelita, skórę, oczy, uszy, nos i projektuje na podstawie obserwacji i doświadczeń sposoby wspierania ich działania przez ruch, zdrową dietę, higienę oraz regularny kontakt z przyrodą; c) rozróżnia	• zna sposoby zapobiegania chorobom (szczepienia ochronne, odpowiedni ubiór do pogody), wspierania odporności organizmu, właściwego odżywiania się; • wyjaśnia, czym zajmują się lekarze specjaliści (pediatra, okulista, stomatolog, laryngolog, dermatolog); • rozpoznaje rośliny i zwierzęta występujące w najbliższym otoczeniu (dom, szkoła, park, las, łąka); • obserwuje i dokumentuje wzrost i rozwój roślin w klasowym kąci przyrody (pelargonie); • rozróżnia rośliny uprawne (rośliny doniczkowe, rośliny ogrodowe, drzewa owocowe) i dziko rosnące (drzewa liściaste i iglaste); • rozpoznaje podstawowe	• rozpoznaje i opisuje podstawowe cechy organizmów żywych (roślin, zwierząt, człowieka); • obserwuje cykle rozwojowe wybranych roślin i zwierząt; • rozróżnia środowiska życia organizmów (las, łąka, pole, woda); • klasyfikuje rośliny i zwierzęta według prostych kryteriów; • rozumie znaczenie różnorodności biologicznej dla równowagi środowiska; • podczas edukacji outdoorowej rozpoznaje w najbliższym środowisku podstawowe gatunki roślin i zwierząt; • dba o swój organizm; • przestrzega zdrowej diety; • zna i rozróżnia podstawowe potrzeby organizmów żywych znajdujących się w jego najbliższym otoczeniu; • rozróżnia i nazywa zewnętrzne narządy w organizmie człowieka;	• rozpoznaje rośliny i zwierzęta pochodzące z różnych środowisk oraz opisuje ich przystosowanie do miejsca życia; • wyjaśnia podstawowe procesy życiowe organizmów; • dostrzega zależności w przyrodzie i proste łańcuchy pokarmowe; • wyszukuje samodzielnie informacji dotyczących procesów życiowych i bioróżnorodności; • bada znaczenie kluczowych procesów życiowych dla prawidłowego funkcjonowania organizmów żywych, w tym człowieka; • przedstawia swoje propozycje dotyczące odpowiedzialności za przyrodę i szacunek dla różnorodnych form życia; • obserwuje i dokumentuje zmiany zachodzące w ciele człowieka w cyklu życia; • uczestniczy w projektach,
--	---	---	---	---

	podstawowe potrzeby organizmów żywych, w tym potrzebę wody do przebiegu reakcji chemicznych, transportu substancji oraz termoregulacji, potrzebę pokarmu do zapewnienia energii i materiałów budulcowych do rozwoju oraz rozmnażania się, potrzebę tlenu do oddychania komórkowego, potrzebę odpowiedniej temperatury do zachowania funkcji życiowych, opisuje zależności między nimi i formułuje wnioski na podstawie własnych analiz; d) obserwuje i dokumentuje zmiany zachodzące w ciele człowieka w cyklu życia; e) obserwuje w terenie i rozpoznaje	części roślin (owoce i liście drzew) oraz określa ich funkcje; • dostrzega podstawowe potrzeby życiowe roślin, zwierząt i człowieka (woda); • opisuje zmiany zachodzące w przyrodzie wraz ze zmianą pór roku; • podaje przykłady sposobów, w jakie zwierzęta przystosowują do warunków zimowych w Polsce; • rozpoznaje podstawowe gatunki zwierząt żyjących w najbliższym otoczeniu (zwierzęta domowe, zwierzęta hodowlane – dorosłe i ich potomstwo; ptaki zimujące w Polsce i odlatujące do ciepłych krajów, zwierzęta żyjące w lesie, owady i drobne zwierzęta żyjące na łące w trawie); • wymienia zwierzęta żyjące w Arktyce (niedźwiedź polarny, mors, renifer, foka) oraz	• obserwuje zmiany zachodzące w ciele człowieka na przestrzeni kilku lat; • prowadzi obserwację i podaje przykłady, w jakich rośliny i zwierzęta przystosowały się do różnych warunków środowiska; • wymienia zwierzęta żyjące w Afryce i w Australii; • uczestniczy w projektach dotyczących segregacji odpadów, opieki nad roślinami i zwierzętami, oszczędzania wody i energii	w których rozpoznaje i obserwuje w terenie podstawowe gatunki zwierząt i roślin żyjących w najbliższym środowisku oraz wyjaśnia ich znaczenie dla różnorodności biologicznej; • zachęca innych do zdrowego stylu życia i dbania o swój organizm w ramach tutoringu rówieśniczego; • przedstawia informacje pozyskane z różnych źródeł na temat potrzeby wody w przebiegu reakcji chemicznych, transportu substancji oraz termoregulacji, potrzeby pokarmu do zapewnienia energii i materiałów budulcowych do rozwoju oraz rozmnażania się, potrzeby tlenu do oddychania komórkowego, potrzeby odpowiedniej temperatury do zachowania funkcji życiowych; • projektuje na podstawie obserwacji i doświadczeń sposoby wspierania działania głównych narządów człowieka, m.in. przez ruch, zdrową dietę, higienę oraz
--	--	---	--	--

	podstawowe gatunki zwierząt i roślin żyjących w najbliższym środowisku oraz wyjaśnia ich znaczenie dla różnorodności biologicznej i konieczność ich ochrony; f) na podstawie własnych obserwacji terenowych podaje przykłady sposobów, w jakich rośliny i zwierzęta przystosowują się do różnych warunków środowiska, (np. długość i głębokość korzeni; kształt, struktura i barwa liści; ubarwienie zwierząt; narządy służące do życia na lądzie, w wodzie, powietrzu, pod ziemią); g) wyjaśnia na podstawie badań, że życie i rozwój roślin zależy od czynników, takich jak: energia	na Antarktydzie (pingwiny); • rozumie zależności między organizmami żywymi a środowiskiem; • prowadzi proste doświadczenia dotyczące wpływu energii słonecznej, gleby, wody i powietrza na życie i rozwój roślin (hodowla rzeżuchy); • uczestniczy w projektach dotyczących wyrobienia ekologicznych nawyków, w tym segregacji odpadów; • wykazuje poczucie odpowiedzialności za przyrodę m.in. przez segregację odpadów, oszczędzanie wody, dokarmianie ptaków zimą		regularny kontakt z przyrodą; • przedstawia propozycje dotyczące niemarnowania żywności
--	---	--	--	--

	słoneczna, gleba, woda, powietrze; h) wykazuje w działaniu poczucie odpowiedzialności za przyrodę, szacunek dla wszystkich form życia, m.in. przez segregację odpadów, opiekę nad roślinami i zwierzętami, oszczędzanie wody i energii, niemarnowanie żywności.			
2) Procesy fizyczne w codzienności ucznia – uczeń:	a) obserwuje w terenie i bada działanie różnych sił, w tym grawitacji, tarcia, sprężystości i nacisku oraz ich wpływ na ruch i zachowanie przedmiotów; b) bada właściwości światła, (np. tworzy cienie, bada odbicie światła od lśniących powierzchni i rozszczepienie światła, rozpoznaje naturalne i sztuczne źródła	• obserwuje zjawiska pogodowe charakterystyczne dla poszczególnych pór roku; • odczytuje proste informacje o pogodzie (temperatura, opady, wiatr); • doświadcza zmian stanów skupienia wody (topnienie, zamarzanie); • rozpoznaje zjawiska związane z ruchem i siłą (pchanie, ciągnięcie, toczenie); • dostrzega znaczenie światła	• obserwuje w otoczeniu zjawiska związane z ruchem, światłem, ciepłem i dźwiękiem; • bada zmiany stanów skupienia wody w warunkach domowych i szkolnych; • opisuje wpływ temperatury na substancje i organizmy; • wykonuje proste doświadczenia i formułuje wnioski z obserwacji; • dba o bezpieczeństwo swoje i innych podczas działań badawczych;	• obserwuje zjawiska atmosferyczne i opisuje ich skutki; • analizuje różne źródła ciepła (gaz ziemny, węgiel) i sposoby wykorzystania ciepła w życiu codziennym i prezentuje wyniki swoich badań; • bada za pomocą prostych doświadczeń właściwości wody, powietrza i ciepła; • rozumie znaczenie energii w życiu człowieka; • na podstawie wiedzy zdobytej

światła) i prezentuje wyniki swoich badań; c) obserwuje źródła ciepła (np. Słońce, ogień, grzejnik, kuchenka, czajnik), analizuje różne sposoby wykorzystania ciepła w codziennym życiu i prezentuje wyniki swoich badań; d) wyjaśnia rolę Słońca jako głównego źródła energii na Ziemi i Układu Słonecznego, korzystając z różnych źródeł informacji i własnych obserwacji; e) rozróżnia dźwięki w otoczeniu, eksperymentuje z wytwarzaniem dźwięku i bada jego przemieszczanie się w różnych mediach (np. powietrze, woda, ciała stałe), podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu dźwięków na ludzi i zwierzęta;	w życiu codziennym; • bada właściwości światła oraz wskazuje zastosowanie cienia; • bezpiecznie eksperymentuje z prostymi zjawiskami fizycznymi pod kierunkiem nauczyciela; • obserwuje i bada różne siły (siła grawitacji, siła wiatru)	• eksperymentuje z wytwarzaniem dźwięków; • rozróżnia dźwięki w otoczeniu; • obserwuje źródła ciepła i dostrzega ich obecność w najbliższym otoczeniu; • rozpoznaje źródła energii odnawialnej (wiatr, Słońce); • obserwuje i bada różne siły (siła tarcia, siła wiatru); • wie, w jaki sposób powstaje energia elektryczna i jakie dzięki niej mamy korzyści	z różnych źródeł wyjaśnia rolę Słońca jako głównego źródła energii na Ziemi i Układu Słonecznego prezentuje ją innym (tutoring rówieśniczy); • proponuje rozwiązania dotyczące bezpieczeństwa swojego i innych osób podczas działań badawczych w szczególności poza klasą i szkołą; • zachowuje zasady bezpieczeństwa swojego i innych podczas działań badawczych; • bada przemieszczanie się dźwięków w różnych mediach (np. powietrze, woda, ciała stałe), podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu dźwięków na ludzi i zwierzęta
---	---	--	---

	f) zachowuje zasady bezpieczeństwa swojego i innych podczas działań badawczych.			
3) Materiały i ich właściwości – uczeń:	a) bada materiały takie jak papier, metal, drewno, plastik, skórę, wełnę, wodę, tkaniny, kamienie, testując ich właściwości, w tym wytrzymałość, higroskopijność, fakturę, twardość, plastyczność, klasyfikuje materiały na naturalne i sztuczne, surowce i przetworzone oraz podaje sposoby ich wykorzystania w codziennym życiu; b) rozpoznaje na podstawie wyników własnych badań materiały występujące w trzech stanach skupienia – stałe, ciekłe, gazowe; c) bada wpływ wybranych czynników	• rozpoznaje materiały występujące w najbliższym otoczeniu (metal, szkło, plastik, papier); • określa podstawowe właściwości materiałów (twardy – miękki, ciężki – lekki, przezroczysty – nieprzezroczysty); • porównuje materiały ze względu na ich zastosowanie w życiu codziennym; • segreguje przedmioty według rodzaju materiału; • obserwuje zmiany materiałów pod wpływem wody, temperatury, nacisku lub zanieczyszczenia)	• rozpoznaje materiały występujące w najbliższym otoczeniu (drewno, metal, szkło, plastik, papier, tkaniny); • rozpoznaje materiały naturalne i wytworzone przez człowieka; • określa podstawowe właściwości materiałów (twardość, elastyczność, przewodnictwo); • dobiera materiały do określonego zastosowania; • rozumie potrzebę oszczędnego gospodarowania surowcami; • klasyfikuje materiały na naturalne i sztuczne, surowce i przetworzone oraz podaje sposoby ich wykorzystania w życiu codziennym; • bada wpływ wybranych czynników na zmiany zachodzące w materiałach; • wie, że woda jest materiałem występującym w trzech stanach skupienia	• rozpoznaje materiały naturalne i sztuczne oraz wyjaśnia ich zastosowanie; • porównuje właściwości materiałów i dokonuje prostych doświadczeń; • bada materiały takie jak papier, metal, drewno, plastik, skórę, wełnę, wodę, tkaniny, kamienie, testując ich właściwości, w tym wytrzymałość, higroskopijność, fakturę, twardość, plastyczność; • ukazuje negatywny wpływ konsumpcjonizmu na przyrodę • przedstawia propozycje racjonalnych zachowań; • prezentuje wpływ wybranych czynników na zmiany zachodzące w materiałach

	(np. temperatura, siła, zanieczyszczenie) na zmiany zachodzące w materiałach; d) przejawia zachowania ukazujące racjonalne korzystanie z materiałów i minimalizujące negatywny wpływ na przyrodę, w tym ograniczające zachowania konsumpcyjne – moduł ekonomiczno-finansowy .			
4) Edukacja klimatyczno-środowiskowa – uczeń:	a) na podstawie własnych badań terenowych identyfikuje zależności między elementami przyrody ożywionej i nieożywionej, w tym wpływ światła i wody na wzrost oraz budowę rośliny; zależności pokarmowe; wpływ pogody i warunków atmosferycznych na rośliny oraz zwierzęta; rolę gleby	• rozumie potrzebę dbania o środowisko naturalne w najbliższym otoczeniu; • segreguje odpady i wyjaśnia znaczenie recyklingu; • oszczędza wodę i energię elektryczną w codziennych sytuacjach; • rozpoznaje zachowania proekologiczne i niekorzystne dla środowiska; • uczestniczy w działaniach	• obserwuje zmiany zachodzące w przyrodzie w kolejnych porach roku; • rozpoznaje podstawowe zjawiska pogodowe i prowadzi proste obserwacje pogody; • rozumie wpływ działalności człowieka na środowisko przyrodnicze; • podejmuje działania na rzecz ochrony środowiska (segregacja odpadów, oszczędzanie wody	• rozumie potrzebę ochrony środowiska i zasady zrównoważonego rozwoju; • podejmuje działania proekologiczne w szkole i najbliższym otoczeniu. • prezentuje wyniki własnych badań, wskazując przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko; • na podstawie wiedzy zdobytej z różnych źródeł wyjaśnia

	i skał w rozwoju roślin; cykle natury: cykl wody lub cykl życia roślin i zwierząt; b) opisuje podstawowe zjawiska związane ze zmianą klimatu, w tym wzrost średnich temperatur w zimie i lecie, przesunięcia sezonów, wcześniejsze kwitnienie roślin, pojawienie się nowych gatunków zwierząt w okolicy lub wymarcie niektórych gatunków, czas migracji ptaków, nowe formy zanieczyszczeń środowiska, nowe formy aktywności ludzi związanych z ochroną przyrody, topnienie lodowców, korzystając z wyników własnych działań badawczych (np. prowadzenie dziennika pogody, fotoalbumów zmian w otoczeniu, analiz prognoz pogody i	na rzecz ochrony przyrody (sprzątanie terenu, opieka nad roślinami); • dostrzega wpływ człowieka na stan środowiska przyrodniczego (np. przyczyny topnienia lodowców); • dostrzega działania na rzecz klimatu i lokalnego środowiska	i energii); • kształtuje postawę odpowiedzialności za stan środowiska przyrodniczego; • prowadzi badania dotyczące pozytywnego i negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko; • prowadzi eksperymenty dotyczące konieczności oszczędzania zasobów Ziemi	konieczność oszczędzania zasobów Ziemi w codziennym życiu i proponuje własne pomysły takich działań (tutoring rówieśniczy); • w miarę możliwości włącza się w działania na rzecz klimatu i lokalnego środowiska
--	--	--	--	--

	pomiarów ilości odpadów, poziomu rzek czy zanieczyszczeń powietrza i wody); c) prezentuje wyniki własnych badań, wskazując przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko; d) wyjaśnia konieczność oszczędzania zasobów Ziemi w codziennym życiu i proponuje własne pomysły takich działań poparte eksperymentami lub obserwacjami – moduł ekonomiczno-finansowy; e) analizuje przykłady działań na rzecz klimatu i lokalnego środowiska przyrodniczego i w miarę możliwości włącza się w nie.			
--	--	--	--	--

5) Warsztat przyrodnika – uczeń:	a) rozwija ciekawość poznawczą; b) formułuje pytania badawcze, planuje i przeprowadza działania badawcze, w tym zbiera i dokumentuje dane, analizuje je i wyciąga wnioski; c) przedstawia wyniki w wybranej formie graficznej; d) posługuje się narzędziami badawczymi, w tym kluczami do oznaczania roślin i zwierząt, lupą, mikroskopem, lornetką, prostym szkłem laboratoryjnym, kompasem, globusem, mapą fizyczną, wagą szalkową, termometrem; e) prowadzi badania przyrodnicze w taki sposób, aby nie szkodzić obserwowanym obiektom i uwzględniać	• uczestniczy w spacerach i wyprawach po najbliższej okolicy, rozwijając ciekawość poznawczą; • planuje badania przyrodnicze przewidując i rozpoznając sytuacje niebezpieczne mogące być zagrożeniem dla uczestnika badań; • ustala, co warto badać, w jaki sposób przeprowadzić badania, jak je udokumentować; • zna zasady ruchu drogowego i stosuje się do nich, by uniknąć sytuacji niebezpiecznych podczas planowanych badań poza budynkiem szkoły; • rozpoznaje sytuacje mogące być zagrożeniem ze strony niebezpiecznych zwierząt, trujących roślin czy substancji; • rozumie, na czym polega praca wybranych naukowców (np. ornitologów, astronomów, paleontologów)	• uczestniczy w zajęciach outdoorowych, rozwijając ciekawość poznawczą; • zbiera informacje na temat tego, co wie, a czego chciałby dowiedzieć się od eksperta lub z dostępnych źródeł na temat prowadzonych badań przyrodniczych; • prezentuje w dowolnej formie graficznej wiedzę zdobytą w wyniku podjętych działań (obserwacji, spotkania z ekspertem oraz dostępnych źródeł); • zna zasady bezpieczeństwa, które należy bezwzględnie stosować wobec chorób zakaźnych, groźnych zjawisk pogodowych, niebezpiecznych zwierząt, trujących roślin i substancji; • posługuje się narzędziami badawczymi (lupą, lornetką); • poznaje życie i twórczość wybranych naukowców	• zachęca innych uczniów do udziału w zajęciach poza salą lekcyjną, argumentuje swoje zdanie; • uczestniczy w przygotowaniach do projektów, formułując pytania badawcze i planując przeprowadzenie działań badawczych; • potrafi zbierać oraz dokumentować dane; • współuczestniczy w analizie i wyciąganiu wniosków badawczych; • prezentuje wyniki swoich badań przeprowadzonych w projekcie w wybranej formie graficznej; • dba o dobro i potrzeby badanych obiektów przyrodniczych; • na wybranym przykładzie znanego naukowca i w oparciu o wiedzę zdobytą z różnych dostępnych źródeł wyjaśnia istotę pracy naukowców i nauki; • posługuje się narzędziami badawczymi (globusem, mapą fizyczną, kompasem)
---	---	--	--	--

	ich dobro i potrzeby; f) rozpoznaje sytuacje niebezpieczne dla zdrowia i życia oraz stosuje zasady bezpiecznego postępowania wobec zagrożeń ze strony niebezpiecznych zwierząt, trujących roślin i substancji, ruchu drogowego, chorób zakaźnych oraz groźnych zjawisk pogodowych; g) wyjaśnia istotę pracy naukowców i nauki.			
Edukacja społeczna				
1) Kompetencje osobiste – uczeń:	a) rozpoznaje i nazywa swoje mocne strony, rozwija świadomość swoich osiągnięć oraz wykorzystuje je w działaniu; b) wskazuje obszary, w których szczególnie pragnie się rozwijać, a także przykładowe sposoby dbania	• rozpoznaje i nazywa podstawowe emocje (radość, smutek, złość, strach); • wyraża uczucia w bezpieczny i akceptowany społecznie sposób; • buduje poczucia własnej wartości – dostrzega swoje mocne strony, zaangażowanie	• rozpoznaje i nazywa własne emocje oraz emocje innych osób; • opisuje swoje potrzeby, zainteresowania i mocne strony; • podejmuje próby samodzielnego planowania pracy i nauki; • odpowiada za swoje zachowanie i podejmowane decyzje; • dba o zdrowie, bezpieczeństwo	• rozpoznaje swoje emocje i potrafi je regulować; • ocenia własne działania i bierze odpowiedzialność za swoje decyzje; • rozwija poczucie własnej wartości i sprawczości; • proponuje strategie wyciszenia emocji; • asertywnie reaguje w sytuacjach

o rozwój w tych obszarach; c) podejmuje próby samooceny; na jej podstawie wprowadza zmiany w swoich zachowaniach i działaniach; d) rozpoznaje i nazywa swoje potrzeby i emocje, komunikuje je innym i zwraca się o pomoc do odpowiednich osób w razie potrzeby; e) stosuje poznane strategie regulacji emocji adekwatnie do sytuacji; f) stosuje poznane strategie radzenia sobie ze stresem i porażką oraz potrafi prosić o wsparcie; g) asertywnie reaguje w sytuacjach przekraczania swoich granic, wyrażając własne potrzeby i emocje z poszanowaniem	i osiągnięcia; • rozwija samodzielność w codziennych czynnościach szkolnych i samoobsługowych; • podejmuje proste decyzje i ponosi ich konsekwencje; • kształtuje wytrwałość i odporność emocjonalną w sytuacjach trudnych; • wyraża swoje emocje z poszanowaniem siebie i innych; • rozpoznaje negatywne zachowania ze strony innych związane z namawianiem do niebezpiecznych zachowań; • dokonuje wyboru sposobu realizacji zadania; • podejmuje próby samoceny; • stosuje podstawowe zasady dotyczące zdrowego trybu życia	i higienę osobistą; • poznaje strategie związane radzeniem sobie ze swoją i cudzą złością oraz stresem i porażką; • poszukuje różnych rozwiązań danego problemu; • rozpoznaje wpływ innych osób, a także mediów i reklamy na swoje decyzje dotyczące wydatków; • dokonuje wyboru sposobu realizacji zadania; • pracuje wytrwale nawet w obliczu wyzwań lub trudności; • stosuje podstawowe zasady dotyczące zdrowego trybu życia, w tym dbania o higienę jamy ustnej, zbilansowanej diety, aktywności ruchowej oraz regularnego kontaktu z przyrodą;	przekraczania swoich granic, wyrażając własne potrzeby oraz emocje z poszanowaniem siebie i innych; • podejmuje próby samooceny; na jej podstawie wprowadza zmiany w swoich zachowaniach i działaniach; • wskazuje obszary do własnego rozwoju; • potrafi prosić o wsparcie; • rozpoznaje negatywne zachowania ze strony innych związane z przekraczaniem granic lub łamaniem zasad i reaguje na nie; • rozważa problem z różnych perspektyw, wskazuje jego przyczyny i podejmuje decyzje dotyczące sposobu jego rozwiązania; • dokonuje wyboru sposobu realizacji zadania; • docenia przydatność informacji zwrotnej, korzysta z niej; • uświadamia sobie wpływ swoich decyzji na zdrowie
--	---	---	---

	siebie i innych; h) rozpoznaje negatywne zachowania ze strony innych związane z namawianiem do niebezpiecznych zachowań, przekraczaniem granic lub łamaniem zasad i reaguje na nie; i) rozpoznaje wpływ innych osób, a także mediów i reklamy na swoje decyzje dotyczące wydatków - moduł ekonomiczno-finansowy; j) rozważa problem z różnych perspektyw, wskazuje jego przyczyny i podejmuje decyzje dotyczące sposobu jego rozwiązania; k) ustala priorytety działań, układa plan wykonania zadań, w tym szkolnych lub z życia codziennego, a także realizuje			
--	---	--	--	--

	i doprowadza do końca podjęte działania, ocenia ich skuteczność; l) dokonuje wyboru sposobu realizacji zadania m) docenia przydatność informacji zwrotnej, korzysta z niej; n) pracuje wytrwale nawet w obliczu wyzwań lub trudności, o) uczestniczy w aktywnościach związanych z osobistymi zainteresowaniami; p) stosuje podstawowe zasady dotyczące zdrowego trybu życia, w tym dbania o higienę jamy ustnej, zbilansowanej diety, aktywności ruchowej oraz regularnego kontaktu z przyrodą; r) uświadamia sobie wpływ swoich decyzji na zdrowie.			
--	---	--	--	--

2) Kompetencje społeczne – uczeń:	a) okazuje szacunek dla wszystkich ludzi bez względu na ich narodowość, obywatelstwo, przynależność kulturową, wyznanie, kolor skóry, pozycję społeczną, wiek, stan zdrowia, itp.; b) nawiązuje i podtrzymuje relacje społeczne w najbliższym otoczeniu: w rodzinie, klasie i szkole oraz lokalnej wspólnocie; c) inicjuje i podtrzymuje współpracę w grupie, a także współtworzy, negocjuje i stosuje zasady działania w grupie; d) zgłasza własne pomysły podczas podejmowania decyzji w grupie, przestrzega wspólnie podjętych ustaleń; e) rozpoznaje emocje	• funkcjonuje w grupie rówieśniczej – współpracuje, dzieli się, pomaga innym; • przestrzega ustalonych zasad i norm obowiązujących w klasie i szkole; • używa zwrotów grzecznościowych w codziennych sytuacjach; • rozwiązuje konflikty z pomocą dorosłych, podejmuje próby negocjacji; • okazuje szacunek wobec innych dzieci i dorosłych; • dostrzega potrzeby osób starszych, chorych i z niepełnosprawnościami; • poznaje swoją rolę jako ucznia i członka społeczności szkolnej	• współpracuje w parze i w grupie, przyjmując różne role; • przestrzega ustalonych zasad i norm społecznych; • zna zasady związane z mediacjami koleżeńskimi; • rozwiązuje proste konflikty poprzez rozmowę i mediację; • okazuje szacunek rówieśnikom i dorosłym; • uczestniczy w działaniach na rzecz klasy i szkoły; • rozpoznaje emocje innych i reaguje na nie w adekwatny sposób; • zwraca uwagę na potrzeby innych dzieci w klasie; • zna sposoby porozumiewania się z innymi (język migowy, alfabet Braille’a, alfabet Morse’a, piktogramy)	• współpracuje w grupie, respektuje zasady i normy społeczne; • rozwiązuje konflikty w sposób konstruktywny; • okazuje empatię i szacunek innym osobom; • podejmuje próby mediacji koleżeńskich między skonfliktowanymi uczniami; • podejmuje działania związane z udzieleniem pomocy osobie, która jest w potrzebie; • rozpoznaje emocje innych i reaguje na nie w adekwatny sposób; • rozpoznaje przejawy przemocy wobec siebie i prosi o pomoc dorosłych; • oferuje pomoc osobie, która jest w potrzebie, nawet jeśli wymaga to od niego wysiłku; • współpracuje z innymi na rzecz wspólnego dobra
--	--	--	---	---

	innych i reaguje na nie w adekwatny sposób; f) zwraca uwagę na potrzeby innych członków grupy, oferuje pomoc osobie, która jest w potrzebie, nawet jeśli wymaga to od niego wysiłku; g) podejmuje próby samodzielnego rozwiązywania konfliktów, stosując elementy mediacji rówieśniczej; h) rozpoznaje przejawy przemocy wobec siebie i innych, w tym zastraszanie, dręczenie, cyberprzemoc i przeciwstawia się im samodzielnie lub prosząc o pomoc dorosłego; i) odgrywa odpowiedzialnie role społeczne; j) planuje i realizuje we współpracy z innymi działania w klasie i środowisku			
--	---	--	--	--

	lokalnym, realizując inicjatywy, współpracując z rówieśnikami i dorosłymi oraz rozwijając postawę obywatelską i odpowiedzialność za wspólne dobro.			
3) Edukacja obywatelska – uczeń:	a) przedstawia na podstawie własnych obserwacji terenowych i różnych źródeł podstawowe elementy lokalnego krajobrazu oraz zagospodarowania przestrzeni i opisuje ich wartość przyrodniczą oraz kulturową – moduł kultura; b) określa główne kierunki geograficzne na mapie, wskazuje na niej swoje miejsce zamieszkania i region oraz odczytuje z niej cechy charakterystyczne krajobrazu; c) korzysta z map i ilustracji, aby wyjaśnić	• poznaje swoją rolę jako ucznia i członka społeczności szkolnej; • zna podstawowe prawa i obowiązki ucznia; • uczestniczy w życiu klasy i szkoły (uroczystości, wydarzenia, projekty); • poznaje symbole narodowe: flagę, godło; • kształtuje postawy szacunku wobec ojczyzny i tradycji narodowych; • rozumie znaczenie wspólnoty lokalnej (rodzina, klasa, szkoła, miejscowość); • analizuje podstawowe różnice między życiem ludzi w przeszłości i obecnie;	• zna podstawowe prawa i obowiązki ucznia; • poznaje symbole narodowe: flaga, hymn; • rozumie znaczenie symboli narodowych i lokalnych; • poznaje wybrane tradycje rodzinne, szkolne i narodowe; • rozpoznaje role społeczne w najbliższym otoczeniu; • uczestniczy w wyborach klasowych i szkolnych; • charakteryzuje patrona swojej szkoły; • wskazuje wybrane święta państwowe (Święto Niepodległości, Święto Flagi); • prowadzi obserwacje terenowe	• zna podstawowe symbole narodowe i znaczenie świąt państwowych; • wskazuje aktualnego prezydenta, premiera i marszałka Sejmu RP; • odróżnia symbole narodowe Polski i Unii Europejskiej; • rozumie rolę wspólnoty lokalnej i państwowej; • uczestniczy w działaniach na rzecz klasy i szkoły; • wskazuje Polskę na mapie Europy i mapie świata; • potrafi wymienić najważniejsze góry, rzeki, morze; • określa główne kierunki geograficzne na mapie; • korzysta z mapy podczas zajęć

	podstawowe pojęcia geograficzne, takie jak: kontynent, ocean, morze, wyspa, kraj, granica; podaje przykłady z własnego otoczenia; d) rozpoznaje Polskę na mapie Europy i świata oraz wskazuje jej stolicę, główne miasta, rzeki i pasma górskie; wskazuje kraje sąsiadujące z Polską; e) prezentuje wybrane wydarzenia, obiekty, miejsca i postaci z lokalnej, polskiej oraz europejskiej historii i teraźniejszości oraz wyjaśnia ich znaczenie – moduł kultura; f) prezentuje w różnych formach informacje o Polakach, którzy są przykładami postaw wartościowych etycznie, w tym dobra, odwagi, mądrości i patriotyzmu – moduł kultura;	• rozpoznaje krajobrazy Polski (nadmorski, pojezierzy, gór)	i wskazuje elementy krajobrazu lokalnego i zagospodarowania przestrzeni; • bierze udział w wydarzeniach lokalnych; • wskazuje na mapie miejsce swojego zamieszkania; • wie, co to jest kontynent, ocean, morze, wyspa, kraj, granica; • potrafi wskazać na mapie stolice Polski i główne rzeki oraz miasta; • wie, jakich wielkich odkryć geograficznych dokonano w przeszłości; • rozumie podstawowe zależności geograficzno-ekonomiczne, w tym skąd pochodzi żywność i inne dobra konsumpcyjne, na czym polega obieg pieniądza w gospodarce	outdoorowych do poznawania wybranych obiektów i miejsc związanych z lokalną historią i czasami obecnymi; • przedstawia propozycje związane z respektowaniem praw i obowiązków dziecka, podstawowych praw człowieka; • prezentuje informacje o Polakach będących przykładem postaw etycznych
--	--	---	--	---

	g) charakteryzuje patrona swojej szkoły oraz wskazuje aktualnego prezydenta, premiera i marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej; h) rozróżnia i opisuje symbole państwowe Polski flagę, godło, hymn oraz flagę i hymn Unii Europejskiej; a także zachowuje się z szacunkiem podczas śpiewania lub słuchania hymnu oraz wciągania flagi na maszt; i) wskazuje wybrane święta państwowe, rozpoznaje lokalne zwyczaje, tradycyjne elementy kultury i języka oraz w miarę możliwości zachowuje je, uczestnicząc w życiu społecznym – moduł kultura; j) wyjaśnia znaczenie praw i obowiązków ucznia, podstawowych praw człowieka oraz	MODUŁ EKONOMICZNO-FINANSOWY (KĄCIK „TROPICIELE FINANSÓW”): • korzysta z pieniędzy, wie, czym jest gotówka (monety i banknoty w polskim systemie monetarnym); • umie rozmiąć pieniądze; • tworzy listę zakupów, jest przygotowany do podejmowania prostych decyzji zakupowych uwzględniających dostępne środki oraz korzyści, porównuje ceny, wie, kiedy otrzyma resztę z zakupów; • wie, co to jest potrzeba, a czym jest zachcianka i jaki to ma wpływ na decyzje zakupowe; • wie, za co ludzie otrzymują wynagrodzenie i zna źródła dochodów ludzi (praca etatowa, własna działalność, renta, emerytura, brak pracy);	MODUŁ EKONOMICZNO-FINANSOWY (KĄCIK „TROPICIELE FINANSÓW”): • wie, jakie informacje znajdują się na paragonie fiskalnym i do czego służą kody kreskowe na towarach; • rozumie, jakie są powiązania między ekonomią a ekologią; • rozumie, że sprzedawanie, oddawanie i wymiana dóbr służą dobrym nawykom ekonomiczno-ekologicznym; • rozumie różnicę między prezentem a gratisem; • wyjaśnia, jak rozpoznać podróbkę od oryginalnego produktu; • zapoznaje się z czasem trwania pracy ludzi; • wyjaśnia pojęcia popyt i podaż na przykładach; • rozumie wpływ reklamy na decyzje zakupowe; • dowiaduje się, co to jest zysk i strata; • wie, z czym wiążą się podwyżki	MODUŁ EKONOMICZNO-FINANSOWY (KĄCIK „TROPICIELE FINANSÓW”): • wie, jakie są rodzaje środków płatniczych; • odróżniania banknoty i monety stosowane w Polsce od pieniędzy używanych w innych krajach; • zapoznaje się z bezpieczeństwem finansów w sieci; • rozumie, do czego służą podatki; • wyjaśnia na przykładach, kiedy mamy do czynienia z pożyczką, kredytem, a kiedy mamy dług; • wie, co to jest gwarancja i kiedy należy złożyć reklamację wadliwego produktu; • rozumie, jak można obliczyć wynagrodzenie, gdy znana jest stawka za godzinę pracy; • zapoznaje się z pojęciem inwestycja; • rozumie, z czym się wiąże kupowanie na raty; • wie, jak jest zbudowany budżet
--	---	---	--	--

	podstawowych praw i obowiązków obywatela, dostrzega ich obecność lub brak w codziennym życiu oraz opisuje konsekwencje niewypełniania praw i obowiązków; k) analizuje podstawowe różnice między życiem ludzi w przeszłości i obecnie, korzystając z doświadczeń rodzinnych oraz innych źródeł; l) rozumie podstawowe zależności geograficzno-ekonomiczne, w tym skąd pochodzi żywność i inne dobra konsumpcyjne, na czym polega obieg pieniądza w gospodarce; m) odróżnia polskie banknoty i monety od banknotów i monet innych państw oraz	• rozumie różnice między promocją, wyprzedażą a przeceną produktu; • wie, na czym polega oszczędzanie pieniędzy, prądu, jedzenia, wody, gazu); • rozumie, na czym polega praca wolontariusza; • wyjaśnia cel przechowywania pieniędzy w odpowiednich instytucjach finansowych (bank)	i obniżki cen	domowy i jak zarządzać kieszonkowym
--	---	---	----------------------	--

	wie, że waluty można wymieniać – moduł ekonomiczno-finansowy; n) nazywa różne formy i źródła dochodu w rodzinie i zauważa różnice w dochodach ludzi – moduł ekonomiczno-finansowy; o) tworzy listę zakupów, jest przygotowany do podejmowania prostych decyzji zakupowych uwzględniających dostępne środki oraz korzyści wynikające z oszczędzania – moduł ekonomiczno-finansowy; p) wyjaśnia cel przechowywania pieniędzy w odpowiednich instytucjach finansowych – moduł ekonomiczno-finansowy.			
--	---	--	--	--

Edukacja artystyczna – plastyka i muzyka

1) Percepcja i interpretacja dzieł plastycznych – uczeń:	a) rozpoznaje podstawowe środki wyrazu plastycznego w oglądanych dziełach, w tym barwę, linię, kształt, fakturę; b) nazywa emocje wywoływane przez dzieło sztuki – moduł kultura; c) porównuje dzieła sztuki, uwzględniając różne kryteria, w tym barwę, nastrój – moduł kultura; d) opisuje wybrane dzieła sztuki, w tym obrazy, rzeźby, ilustracje, filmy, fotografie – moduł kultura; e) interpretuje znaczenie wybranych symboli lub elementów obecnych w dziele sztuki – moduł kultura.	• ogląda ilustracje, obrazy, rzeźby i dzieła sztuki ludowej; • wypowiada się na temat treści, kolorów i nastroju dzieła; • rozpoznaje podstawowe środki wyrazu plastycznego takie jak: linia, plama, kolor, kształt; • dostrzega piękno w otoczeniu i wytworach człowieka	• rozpoznaje elementy obrazu i innych wytworów plastycznych: kształt, barwę, fakturę, wielkość, proporcje, rytm i kompozycję; • dostrzega podobieństwa i różnice w formach plastycznych występujących w otoczeniu oraz w dziełach sztuki; • odbiera przekaz wizualny ilustracji, obrazów, plakatów i grafiki użytkowej; • określa nastrój i charakter dzieła plastycznego oraz wyjaśnia swoje odczucia; • rozpoznaje wybrane dziedziny sztuk plastycznych (film) i przykłady ich zastosowania w życiu codziennym	• rozpoznaje elementy kompozycji, barwę, kształt i fakturę; • wyraża opinie o dziełach sztuki i ilustracjach; • samodzielnie z różnych źródeł wyszukuje i opisuje wybrane dzieła sztuki; • interpretuje znaczenie wybranych symboli w dziele sztuki; • rozpoznaje rzeźbiarstwo i fotografię jako dziedziny sztuki; • porównuje dzieła sztuki na podstawie różnych kryteriów
2) Twórcze działania plastyczne –	a) stosuje podstawowe środki wyrazu plastycznego w działaniach	• rysuje, maluje, wycina, wydiera, lepi z różnych materiałów;	• posługuje się różnymi narzędziami i technikami plastycznymi: rysuje, maluje, wycina, wydiera, lepi,	• wykonuje prace plastyczne różnymi technikami; • świadomie stosuje środki

uczeń:	twórczych, w tym kontrast barw, rytm, linie, proporcje; b) tworzy prace plastyczne inspirowane motywem, wzorem lub obserwacją obiektów i zjawisk przyrodniczych; c) stosuje podstawowe techniki plastyczne, w tym rysunek, malarstwo, grafikę, rzeźbę, kolaż, a także dobiera odpowiednie narzędzia i materiały do ich realizacji; d) planuje etapy tworzenia pracy plastycznej; e) tworzy kompozycje plastyczne inspirowane różnymi doświadczeniami, emocjami, kontaktem ze sztuką i przyrodą; f) wykonuje fotografie przyrodnicze, portretowe lub inscenizowane oraz proste animacje;	• planuje etapy tworzenia pracy plastycznej; • eksperymentuje z barwą, fakturą i kształtem; • tworzy prace inspirowane przyrodą, literaturą, muzyką i własnymi przeżyciami; • uczestniczy w działaniach plastycznych indywidualnych i zespołowych – rozmawia o rezultatach tych prac; • wykonuje fotografie przyrodnicze (np. prowadzonych hodowli roślin)	konstruuje; • planuje etapy tworzenia pracy plastycznej; • tworzy prace płaskie i przestrzenne z wykorzystaniem różnorodnych materiałów; • dobiera barwy w celu wyrażenia nastroju, emocji i treści tematu; • przedstawia w pracach plastycznych sceny realne i wyobrażone, inspirowane tekstem literackim, muzyką lub obserwacją; • projektuje proste formy użytkowe i dekoracyjne	artystycznego wyrazu plastycznego (kontrast, barwę, rytm, linie, proporcje); • planuje etapy tworzenia pracy plastycznej; • tworzy kompozycje inspirowane przyrodą, literaturą i muzyką; • projektuje proste formy użytkowe i dekoracyjne; • wykonuje fotografie przyrodnicze, portretowe lub inscenizowane oraz proste animacje; • rozmawia o rezultatach pracy twórczej własnej i zespołowej
--------	---	--	--	---

	g) rozmawia o rezultatach pracy twórczej własnej i zespołowej.			
3) Kształcenie wrażliwości estetycznej – uczeń:	a) dostrzega ład i nieład, regularność i nieregularność, harmonię i dysharmonię w otoczeniu oraz podobieństwa między światem przedstawionym w poznawanej sztuce a otaczającą go rzeczywistością; b) na elementarnym poziomie charakteryzuje i ocenia estetykę otoczenia, w tym wystrój otaczających go wnętrz, uporządkowanie przestrzeni i wygląd przedmiotów; c) porządkuje, także w wypowiedzi ustnej lub artystycznej, własne otoczenie i przedmioty	• dostrzega podobieństwa i różnice między rzeczywistością a światem przedstawionym w poznanej sztuce; • wskazuje ład, regularność, harmonię jako czynniki pożądane i akceptowane w otaczającym świecie oraz nieład, dysharmonię, nieregularność jako czynniki niepożądane; • ocenia estetykę otoczenia; • planuje miejsca w najbliższym otoczeniu, w których będą się znajdować ułożone w sposób uporządkowany przedmioty użytku codziennego	• wyszukuje różnice i podobieństw między światem przedstawionym w poznanej sztuce a otaczającą rzeczywistością; • wskazuje na elementy otoczenia, w których odpoczywa i czuje się bezpiecznie – dzieli się wrażeniami i emocjami z tym związanymi	• klasyfikuje poznaną sztukę ze względu na dostrzeżone podobieństwa i różnice ze światem rzeczywistym; • projektuje wystrój wnętrza, wygląd przedmiotu, uwzględniając własny gust i preferencje użyteczności; • uczestniczy w eksperymencie, w którym porównuje odczucia, wrażenia i samopoczucie osoby doświadczającej dookoła siebie ład i porządek między innymi w odniesieniu do przedmiotów użyteczności publicznej oraz nieład i nieporządek w odniesieniu do tych samych przedmiotów użyteczności publicznej; wyniki eksperymentu przedstawia w formie artystycznej

	codziennego użytku.			
4) Percepcja i interpretacja muzyki – uczeń:	a) słucha, także aktywnie, utworów muzyki klasycznej, rozrywkowej i tradycyjnej z różnych kultur i epok – moduł kultura; b) określa tempo, dynamikę, nastrój utworów w różnorodny sposób; c) reaguje ruchem na zmiany tempa, dynamiki, nastroju czy wysokości dźwięku w utworze; d) rozpoznaje utwory wykonywane solo i zespołowo: chóralnie lub instrumentalnie; e) rozpoznaje w piosence zwrotkę i refren, w utworze muzycznym budowę AB, ABA; f) identyfikuje i różnicuje dźwięki, rytmy i melodie w zabawach i grach słuchowych;	• uważnie słucha krótkich utworów muzycznych; • rozpoznaje zmianę tempa, dynamiki i nastroju muzyki; • reaguje ruchem lub wypowiedzią na słuchaną muzykę; • słucha muzyki klasycznej (A. Vivaldi „Cztery pory roku”) oraz muzyki z różnych kultur; • bierze udział z zabawach ruchowych przy muzyce; • odróżnia brzmienie wybranych instrumentów muzycznych (perkusyjnych, strunowych klawiszowych – pianino, fortepian, strunowe – skrzypce, gitara, dętych – trąbka, flet prosty i poprzeczny)	• słucha uważnie utworów muzycznych wokalnych i instrumentalnych; • rozpoznaje zmiany tempa, dynamiki, wysokości dźwięków w grach i zabawach ruchowych; • słucha muzyki klasycznej (E. Grieg „Peer Gynt”, F. Chopin „Mazurek b-moll op. 24 nr 4”, „Polonez A-dur op. 40 nr 1”) oraz muzyki z różnych epok; • bierze udział z zabawach ruchowych przy muzyce; • odróżnia głosy ludzkie; • rozpoznaje w piosence zwrotkę i refren, w utworze muzycznym budowę AB, ABA; • rozpoznaje utwory wykonywane solo i zespołowo: chóralnie lub instrumentalnie; • określa nastrój i charakter słuchanej muzyki; • kształtuje właściwe postawy odbiorcy muzyki, w tym zasady zachowania podczas koncertu	• rozpoznaje elementy muzyki: tempo, dynamikę, wysokość dźwięku, nastrój (tryb dur i mol); • świadomie słucha utworów muzycznych; • słucha utworów muzyki rozrywkowej i tradycyjnej; • słucha muzyki klasycznej (M. Musorgski „Obrazki z wystawy”); • rozpoznaje wybrane instrumenty muzyczne (dęte: klarnet, puzon; smyczkowe: skrzypce, altówka, wiolonczela, kontrabas), nazywa je i przyporządkowuje do wysłuchanych fragmentów muzyki oraz ilustracji

	g) rozpoznaje wybrane instrumenty muzyczne, nazywa je i przyporządkowuje do wysłuchanych fragmentów muzyki oraz ilustracji.			
5) Aktywności muzyczne: śpiew, ruch i gra na instrumentach – uczeń:	a) śpiewa piosenki dziecięce, ludowe i okolicznościowe, hymn państwowy i wybrane pieśni patriotyczne – moduł kulturowy; b) uczestniczy w zabawach głosowych, ćwiczeniach emisyjnych; c) gra na instrumentach melodycznych i niemelodycznych zgodnie z prostym zapisem graficznym – nutowym i beznutowym; d) odtwarza proste układy taneczne do piosenek dziecięcych, w tym z użyciem rekwizytów, oraz uczestniczy w	• śpiewa proste piosenki okolicznościowe indywidualnie i zespołowo; • aktywnie uczestniczy w zabawach muzyczno-ruchowych i tanecznych; • gra na prostych instrumentach perkusyjnych; • ilustruje ruchem rytm i melodię; • odczytuje, używając tатаизacji, proste schematy rytmiczne z różnych zapisów; • zna znaki zapisu muzycznego: pięciolinie, klucz wiolinowy, ósemkę, ćwierćnutę, półnutę i całą nutę, takt na dwa; • zna dźwięki: sol, mi, fa, do¹	• śpiewa piosenki jednogłosowe zbiorowo i indywidualnie z zachowaniem poprawnej intonacji i rytmu; • śpiewa hymn państwowy i wybrane pieśni patriotyczne; • reaguje ruchem na muzykę, ilustrując jej tempo, dynamikę i charakter; • wykonuje proste układy ruchowe i taneczne; • odczytuje, używając gestodźwięków, proste schematy rytmiczne z różnych zapisów; • zna znaki zapisu muzycznego: takt na trzy; • zna dźwięki: re, la, si, do²; • gra na prostych instrumentach perkusyjnych oraz melodycznych, akompaniując do piosenek;	• śpiewa piosenki jednogłosowe; • uczestniczy w zabawach głosowych, ćwiczeniach emisyjnych; • śpiewa wybrane pieśni patriotyczne i ludowe; • gra na instrumentach perkusyjnych; • zna nazwy dźwięków solmizacyjne i literowe; • potrafi zagrać dźwięki gamy na dzwonkach; • potrafi zagrać prostą melodię na instrumentach melodycznych (dzwonki); • reaguje ruchem na muzykę i rytm; • stosuje zapis nutowy jako element kodowania muzyki; • zna znaki zapisu muzycznego: szesnastka, pauzy muzyczne; • zna nazwy solmizacyjne i literowe

	zabawach muzyczno-ruchowych i tańcach integracyjnych; e) wykonuje podstawowe kroki wybranych tańców narodowych lub ludowych – moduł kultura; f) odczytuje używając tataizacji, innych sylab rytmicznych lub gestodźwięków proste schematy rytmiczne z różnych zapisów; g) współpracuje z innymi podczas wspólnego, zespołowego muzykowania.		• współdziała w zespole podczas muzykowania; • wykonuje podstawowe kroki wybranych tańców narodowych lub ludowych (krakowiak, polka)	dźwięków gamy; • wykonuje podstawowe kroki wybranych tańców narodowych lub ludowych (oberek, kujawiak)
6) Twórcze działania muzyczne – uczeń:	a) twórczo wykorzystuje dźwięk, ruch i rytm do wyrażania emocji, nastrojów i pomysłów; b) wykorzystuje przedmioty codziennego użytku do zabaw muzycznych; c) wykonuje improwizacje	• tworzy proste rytmy i dźwięki; • improwizuje ruch (swobodny taniec, gesty) do muzyki instrumentalnej lub piosenki; • wymyśla własne zakończenia muzycznych zabaw i piosenek; • wsłuchuje się w dźwięki przyrody i tworzy kompozycje inspirowane przyrodą	• improwizuje rytmy, melodie i ruch do muzyki; • tworzy ilustracje dźwiękowe do opowiadań, wierszy i sytuacji zadaniowych; • eksperymentuje z dźwiękiem, głosem i ruchem w działaniach muzycznych; • wyraża emocje i nastroje poprzez	• improwizuje rytmy i melodie; • tworzy ilustracje muzyczne do tekstów i obrazów; • tworzy ilustracje muzyczne inspirowane dźwiękami przyrody; • tworzy i wykonuje proste akompaniamenty muzyczne do wybranych utworów muzycznych z użyciem dostępnych instrumentów

	instrumentalne i ruchowe, w tym inspirowane dźwiękami przyrody, projektuje rytmy na instrumentach perkusyjnych, odgrywa dialogi muzyczne w parach i zespołowo; d) tworzy ruchowe improwizacje do muzyki instrumentalnej lub wokalne, w tym taniec swobodny, układ gestów zgodnych z rytmem; e) tworzy i wykonuje proste akompaniamenty do wybranych utworów muzycznych z użyciem dostępnych instrumentów lub rekwizytów.		dźwięk, rytm i ruch	lub rekwizytów; • odgrywa dialogi muzyczne w parach i zespołowo
7) Inne działania artystyczne – uczeń:	a) demonstruje wybrane emocje i stany przez ekspresję artystyczną, w tym głosową, muzyczną i ruchową, oraz	• łączy działania plastyczne, muzyczne i ruchowe; • bierze udział w przedstawieniach, inscenizacjach i zabawach	• łączy różne formy ekspresji artystycznej: słowo, obraz, ruch i dźwięk; • uczestniczy w przedstawieniach, inscenizacjach i działaniach	• uczestniczy w wydarzeniach artystycznych i projektach klasowych, współpracując i uwzględniając różne formy komunikacji;

	opowiada o własnych przeżyciach artystycznych; b) kreuje postacie sceniczne, nadając im charakter za pomocą różnych środków wyrazu; c) interpretuje wybrane teksty kultury, w tym muzyczne i wizualne, i przekłada je na własny język artystyczny – moduł kultura; d) tworzy scenki dramowe inspirowane literaturą dziecięcą i wydarzeniami z życia codziennego; e) stosuje środki wyrazu artystycznego, w tym ruch, głos, rytm, przestrzeń, rekwizyt, instrument; posługuje się elementami scenografii i kostiumu w działaniach teatralnych; f) podejmuje we współpracy z innymi działania artystyczne,	teatralnych; • wyraża emocje i przeżycia poprzez różne formy ekspresji artystycznej; • odtwarza scenki dramowe inspirowane literaturą dziecięcą; • podejmuje próby opowiedzenia o własnych przeżyciach artystycznych	zespołowych; • przygotowuje proste formy scenograficzne i rekwizyty do działań artystycznych; • korzysta z narzędzi multimedialnych w celu tworzenia i prezentowania efektów pracy artystycznej	• opowiada o własnych przeżyciach artystycznych; • interpretuje wybrane teksty kultury, w tym muzyczne i wizualne, i przekłada je na własny język artystyczny; • tworzy scenki dramowe inspirowane literaturą dziecięcą i wydarzeniami z życia codziennego
--	---	--	--	--

	uwzględniając różne formy komunikacji.			
Edukacja techniczna i informatyczna				
1) Bezpieczeństwo i higiena – uczeń:	a) wskazuje sytuacje niebezpieczne i sposoby reagowania, w tym wymienia podstawowe numery alarmowe, telefon zaufania i szkolne procedury bezpieczeństwa, z których może skorzystać w miarę swoich możliwości – moduł bezpieczeństwo i obrona; b) potrafi wezwać pomoc, w tym przekazać informacje o zdarzeniu i swoje dane – moduł bezpieczeństwo i obrona; c) stosuje podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia – moduł bezpieczeństwo	• przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas zajęć szkolnych i zabaw; • przygotowuje stanowisko pracy według instrukcji nauczyciela; • bezpiecznie posługuje się prostymi narzędziami (nożyczki, gwoździe) materiałami; • dba o porządek w miejscu pracy; • rozpoznaje sytuacje niebezpieczne w domu i w szkole; • zna podstawowe numery alarmowe; • potrafi poprosić dorosłego o pomoc w sytuacji zagrożenia; • zna podstawowe zasady higieny osobistej; • przestrzega zasad higieny podczas spożywania posiłków; • wie, co oznaczają znaki	• przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas pracy; • samodzielnie przygotowuje miejsce pracy i dba o porządek w miejscu pracy; • stosuje podstawowe zasady bezpieczeństwa drogowego wokół szkoły; • rozpoznaje zagrożenia w domu, szkole i na drodze; • potrafi wezwać pomoc w sytuacji niebezpieczeństwa; • korzysta z narzędzi w sposób bezpieczny (młotek, śrubokręt); • zna zasady udzielania pierwszej pomocy; • przestrzega zasad higieny podczas przygotowywania i spożywania posiłków. • zna zagrożenia związane z korzystaniem z internetu; • zna i rozumie zasady ochrony prywatności;	• przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas pracy technicznej w szkole i poza nią; • dba o porządek i ergonomię miejsca pracy; • korzysta z narzędzi w sposób bezpieczny (igła); • stosuje podstawowe zasady bezpieczeństwa drogowego podczas wyjść, wycieczek i zajęć szkolnych; • wie do kogo i jak zwrócić się z prośbą o pomoc w sytuacji zagrożenia i niebezpieczeństwa – wezwanie pomocy WOPR, GOPR; • w sytuacjach trudnych potrafi udzielić pierwszej pomocy; • wie, do czego służy dziecięcy telefon zaufania; • dba o swoje bezpieczeństwo w sieci; • rozpoznaje i odpowiednio reaguje na sytuacje ryzykowne w sieci, dbając o wizerunek i dane osobowe;

	i obrona; d) reaguje na instrukcje oraz komunikaty wizualne i dźwiękowe, a także stosuje zasady bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa drogowego, w trakcie wyjść i wycieczek oraz zajęć w bezpośrednim otoczeniu szkoły, także podczas próbnych ewakuacji – moduł bezpieczeństwo i obrona; e) przygotowuje miejsce pracy i zachowuje w nim porządek, przestrzegając zasad bezpieczeństwa, w tym higieny cyfrowej oraz ergonomii określonych w regulaminie pracowni lub klasy – moduł bezpieczeństwo i obrona; f) zachowuje zasady bezpieczeństwa i higieny w sytuacjach życia codziennego,	ewakuacyjne rozmieszczone w szkole; • stosuje podstawowe zasady bezpieczeństwa drogowego – rozpoznaje najważniejsze znaki drogowe, wie, jak działa sygnalizacja świetlna oraz jak należy bezpiecznie przechodzić przez ulicę, gdy nie ma sygnalizacji świetlnej oraz poruszać się po drodze bez chodnika; • współpracuje w grupie z poszanowaniem zasad komunikacji	• wykorzystuje podstawowe programy i aplikacje do przygotowania prostych materiałów cyfrowych; • współpracuje w grupie z poszanowaniem zasad komunikacji i etykiety / netykiety	• wykorzystuje podstawowe programy i aplikacje do przygotowania prostych materiałów cyfrowych także z innych obszarów przedmiotowych i prezentacji efektów pracy; • rozumie potrzebę weryfikacji informacji z internetowych źródeł, podejmuje próby ich weryfikacji w tym informacji generowanych przez sztuczną inteligencję; • współpracuje w grupie z poszanowaniem zasad komunikacji i etykiety / netykiety
--	---	--	--	---

	w tym podczas przygotowywania oraz spożywania posiłków; g) używa odpowiednich materiałów i posługuje się w sposób bezpieczny prostymi narzędziami, w tym młotkiem, śrubokrętem, igłą, nożyczkami, oraz prostymi urządzeniami technicznymi i cyfrowymi – moduł bezpieczeństwo i obrona; h) stosuje zasady ochrony prywatności i bezpieczeństwa w codziennym i cyfrowym świecie, rozpoznaje i odpowiednio reaguje na sytuacje ryzykowne, dbając o wizerunek i dane osobowe – moduł bezpieczeństwo i obrona; i) współpracuje w grupie, w tym on-line, z poszanowaniem			
--	--	--	--	--

	zasad komunikacji i etykiety lub netykiety; j) podejmuje samodzielne próby ustalenia przydatności i weryfikowania poprawności informacji uzyskanych z różnych źródeł, w tym generowanych przez sztuczną inteligencję.			
2) Projektowanie i tworzenie – uczeń:	a) planuje i wykonuje własne projekty, w tym projekty zagospodarowania swojego otoczenia i lokalnej przestrzeni, z uwzględnieniem rozwiązań z zakresu adaptacji do zmiany klimatu, wykonując szkice i notatki oraz określając algorytmy w formie słownej, graficznej, a także z wykorzystaniem aplikacji do programowania blokowego; b) wykonuje przedmioty użytkowe,	• planuje proste działania techniczne; • wykonuje proste konstrukcje z papieru, kartonu i materiałów przyrodniczych; • łączy elementy różnymi technikami (klejenie, składanie, wiązanie); • prezentuje wykonaną pracę i podejmuje próbę opowiedzenia o sposobach jej wykonania; • rozwija kreatywność i umiejętności manualne; • zauważa pozytywne aspekty swojej pracy i prac innych	• projektuje i wykonuje proste konstrukcje techniczne; • stosuje podstawowe materiały i narzędzia; • planuje kolejne etapy pracy i je realizuje; • oszczędnie wykorzystuje dostępne materiały, wykonując przedmioty użytkowe i dekoracyjne; • prezentuje efekty pracy, opowiada o etapach powstawania pracy	• planuje i realizuje proste projekty techniczne, przygotowując szkice i notatki; • dobiera materiały i narzędzia odpowiednio do zadania; • kończy rozpoczętą pracę; • ocenia efekt własnej pracy i wprowadza ulepszenia; • korzysta z zasobów internetowych w sposób etyczny z poszanowaniem praw autorskich; • rozpoznaje materiały szkodliwe i bezpieczne; • samodzielnie wyszukuje informacje (korzystając z różnych źródeł informacji, w tym również z AI) na temat alternatywnych

	dekoracyjne i modele techniczne; a także montuje wybrane urządzenia i przedmioty, wykorzystując oszczędnie dostępne materiały oraz poznane technologie; c) wykonuje i edytuje proste materiały cyfrowe, wykorzystując przeglądarkę internetową, podstawowe programy, w tym aplikacje tekstowe, graficzne, filmowe, programowanie blokowe oraz narzędzia oparte na sztucznej inteligencji; d) redaguje prostą instrukcję lub wskazówki dotyczące wykorzystania dostępnych narzędzi i urządzeń, w tym cyfrowych; e) wykorzystuje zasoby cyfrowe w sposób			zastosowań materiałów, narzędzi technicznych
--	--	--	--	---

	etyczny, zgodny z prawem autorskim; f) analizuje wpływ stosowanych materiałów i technik na środowisko oraz zdrowie, w tym rozpoznaje materiały szkodliwe i bezpieczne; g) poszukuje alternatywnych zastosowań materiałów, narzędzi technicznych i rozwiązań algorytmicznych; h) prezentuje efekty pracy własnej, w parze lub grupie na forum klasy, wykorzystując dostępne urządzenia i formy; i) zauważa i nazywa pozytywne aspekty swojej pracy oraz pracy innych, ocenia efekty działań, formułując i wykorzystując konstruktywną informację zwrotną; j) kończy rozpoczętą			
--	---	--	--	--

	pracę i potrafi opowiedzieć o jej przebiegu oraz rezultacie ustnie lub pisemnie, także z wykorzystaniem technologii cyfrowych; k) wykorzystuje narzędzia i technologie do rozwiązania problemów i realizacji prac z innych obszarów przedmiotowych.			
--	--	--	--	--

BIBLIOGRAFIA

1. Bordzoł, P., Hadaś, J. (2026). *Mastery learning, czyli stopniowe osiągnięcie biegłości. Poradnik dla nauczycielek i nauczycieli*. Warszawa, Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy.
2. Więckowski, R. (1998). *Pedagogika wczesnoszkolna*. Warszawa, WSiP.
3. Szymczak, A., Strzemieczna, A. (red.). (2025). *Profil absolwenta i absolwentki. Droga do zmian w edukacji. Wersja zaktualizowana i uzupełniona. Etap I: przedszkola i szkoły podstawowe*. Instytut Badań Edukacyjnych.
4. Grabowska, A. (red.), (2025). *Edukacja włączająca. Przegląd tekstów po konferencji „Let’s make inclusion happen!”*. Warszawa, Wydawnictwo FRSE.
5. Wąsik, E. *Od kompetencji przekrojowych do przedmiotowych – w poszukiwaniu prawdziwego uczenia się w: Nie tylko stopnie – jak naprawdę zobaczyć, że uczeń się uczy? – gromadzenie i analiza dowodów uczenia się w pracy nauczyciela*, <https://pomagajsieuczyc.ceo.org.pl/material/nie-tylko-stopnie-jak-naprawde-zobaczyc-ze-uczen-sie-uczy-gromadzenie-i-analiza-dowodow-uczenia-sie-w-pracy-nauczyciela/> [data dodania: 24.11.2025, dostęp: 28.04.2026]